

Nr 6.

Ankom till riksdagens kansli den 7 juli 1944 kl. 2 em.

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anslag till civilförsvaret för budgetåret 1944/45 jämte i ämnet väckta motioner.

I propositionen nr 1 har Kungl. Maj:t under femte huvudtiteln (punkterna 211—225) föreslagit riksdagen att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, för budgetåret 1944/45 beräkna följande anslag till det civila luftskyddet.

	Anslag	Belopp kronor
Luftskyddsinspektionen:		
Avlöningar, förslagsanslag		403 000
Omkostnader, förslagsanslag		130 000
Civilt luftskydd:		
Alarmeringsanordningar, reservationsanslag		342 500
Anskaffande av viss gasskyddsmateriel för förbrukningsändamål m. m., förslagsanslag		280 000
Luftskyddsövningar, förslagsanslag		100 000
Försöksverksamhet, förslagsanslag		20 000
Statens luftskyddsskola, förslagsanslag		65 000
Bidrag till enskilda sammanslutningar för utbildning av luftskyddspersonal m. m.		425 000
Bidrag till kommuner för anordnande av vissa skyddsrum m. m., reservationsanslag		2 000 000
Arvoden till vissa luftskyddschefer m. m., förslagsanslag		50 000
Övertagande av egendom i annan ordning än genom rekvisition, förslagsanslag		300 000
Bidrag till kommuner för anordnande av luftskyddsradio, reservationsanslag		50 000
Statens utrymningskommission:		
Avlöningar, förslagsanslag		300 000
Omkostnader, förslagsanslag		90 000
Anskaffande av utrustning till luftskyddshärbärgen och rörliga utspisningsenheter m. m., reservationsanslag		120 000

Därefter har Kungl. Maj:t i propositionen nr 270, vilken överlämnats till andra särskilda utskottets behandling, under åberopande av bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över socialärenden för den 12 maj 1944, föreslagit riksdagen att

I) godkänna av föredragande statsrådet Rubbestad förordad personalförteckning och avlöningsstat för civilförsvarsstyrelsen, den senare att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1944/45,

II) bemyndiga Kungl. Maj:t att från och med budgetåret 1944/45

dels å personalförteckningen för överståthållarämbetet uppföra 1 civilförsvarsdirektör i lönegraden Eo 27,

dels å personalförteckningen för länsstyrelserna uppföra 24 civilförsvarsdirektörer i lönegraden Eo 27,

dels ock å personalförteckningen för försvarsstaben under rubrikerna Tjänstemän å ordinarie stat, Militär personal uppföra, utöver vad i propositionen 1944:185 föreslagits, ytterligare 1 major, militärassistent, i lönegraden Oa 4,

III) medgiva

att den i avlöningsstaten för överståthållarämbetet upptagna anslagsposten till arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, och den i avlöningsstaten för länsstyrelserna under anslagsposten till arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, upptagna delposten till ersättning till försvarsassistenter må under budgetåret 1944/45 användas för avlönande av militärassistenter vid överståthållarämbetet respektive länsstyrelserna och av hemortsförsvarsassistenter,

att den i avlöningsstaten för överståthållarämbetet upptagna anslagsposten till avlöningar till övrig icke-ordinarie personal må för budgetåret 1944/45 överskridas med högst 10 000 kronor,

samt att den i avlöningsstaten för länsstyrelserna upptagna anslagsposten till avlöningar till övrig icke-ordinarie personal må för budgetåret 1944/45 överskridas med högst 223 000 kronor,

IV) för budgetåret 1944/45 anvisa

dels till Civilförsvarsstyrelsen: Avlöningar ett förslagsanslag av 710 000 kronor;

dels till Civilförsvarsstyrelsen: Omkostnader ett förslagsanslag av 200 000 kronor;

dels till Civilförsvaret: Arvoden till vissa civilförsvarschefer m. m. ett förslagsanslag av 250 000 kronor;

dels till Civilförsvaret: Utbildnings- och försöksverksamhet ett förslagsanslag av 480 000 kronor;

dels till Civilförsvaret: Bidrag till riksluftskyddsförbundet ett anslag av 80 000 kronor;

dels till Civilförsvaret: Engångsanskaffning av materiel m. m. ett reservationsanslag av 1 305 700 kronor;

dels till Civilförsvaret: Anskaffning av viss förbrukningsmateriel m. m. ett förslagsanslag av 280 000 kronor;

dels till Civilförsvaret: Bidrag till kommuner för anordnande av allmänna skyddsrum m. m. ett reservationsanslag av 7 112 000 kronor;

dels till Civilförsvaret: Bidrag till kommuner för materiel m. m. ett förslagsanslag av 660 000 kronor;

dels till Civilförsvaret: Gottgörelse till fastighetsägare m. fl. för anordningar och materiel m. m. ett förslagsanslag av 200 000 kronor;

dels ock till Arkivfotografering av vissa handlingar ett reservationsanslag av 47 000 kronor;

Därefter har riksdagen den 28 juni 1944 under hänvisning till utskottets utlåtande nr 2 beslutat, att

1) under femte huvudtiteln för budgetåret 1944/45 till Civilförsvaret anvisa ett förslagsanslag av 11 800 000 kronor att av Kungl. Maj:t disponeras i enlighet med den specificerade uppdelning å anslagsrubriker riksdagen må komma att fastställa i anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 270;

2) bemyndiga Kungl. Maj:t att av sistnämnda anslag bestrida dels kostnaderna för uppehållande av luftskyddsinspektionens och statens utrymningskommissions verksamhet enligt gällande stater intill dess ny organisation må varda genomförd, dels ock oundgängliga kostnader för det civila luftskyddet intill dess ovanberörda specificerade uppdelning å anslagsrubriker må varda av riksdagen fastställd.

I förevarande sammanhang har utskottet till behandling förehåft dels tre inom *första kammaren* väckta motioner, nämligen nr 328 av herr Sandler, nr 334 av herr Elmgren och nr 339 av herr Axel Ivar Anderson, dels ock en inom *andra kammaren* väckt motion, nr 531 av herr Andersson i Tungelsta (likalydande med förenämnda motion I: 334).

De yrkanden, som framställts i motionerna, återgivas i det följande i samband med redogörelsen för de ämnen, som beröras av motionerna. Beträffande de skäl, som motionärerna anfört till stöd för sina yrkanden, får utskottet, i den mån redogörelse därför icke lämnas i detta utlåtande, hänvisa till motionerna.

Till grund för de i propositionen nr 270 framlagda förslagen har väsentligen legat det utredningsresultat, civilförsvarsutredningen förebragt i sitt betänkande med förslag till civilförsvarslag m. m. (SOU 1944: 5) jämte däröver avgivna yttranden ävensom vissa av Kungl. Maj:t framlagda förslag i propositionen nr 268 med förslag till civilförsvarslag, m. m.

Civilförsvarets organisation.

Civilförsvarets centrala organisation.

Beträffande den gällande organisationen inom luftskyddsinspektionen och statens utrymningskommission samt de båda myndigheternas äskanden om anslag till avlöningar och omkostnader för inspektionen respektive kommissionen för nästa budgetår får utskottet hänvisa till propositionen nr 270 (s. 4—7).

Civilförsvarsutredningens förslag och yttranden däröver.

Civilförsvarsutredningen har funnit såväl praktiska som principiella skäl — en redogörelse för flertalet av dessa finnes intagen i propositionen nr 268

med förslag till civilförsvarslag, m. m. (s. 86—87) samt i propositionen nr 270 (s. 8—9) — tala för att en centralmyndighet för civilförsvaret tillskapas i form av ett centralt ämbetsverk, benämnt civilförsvarsstyrelsen. Denna styrelse, genom vars bildande luftskyddsinspektionen och statens utrymningskommission sammanslås, föreslås emellertid erhålla allenast provisorisk karaktär för att en eventuell ytterligare prövning av frågan om organisationen av civilförsvarets högsta ledning icke skall bli bunden i vidare mån än som är oundgängligt för att nu genomföra den erforderliga förstärkningen av civilförsvaret. Av detta skäl och för att möjliggöra en stark krympning av centralmyndigheten under fredstid har utredningen föreslagit att under rådande förhållanden civilförsvarsstyrelsens personal — med undantag av styrelsens chef, vilken borde vara generaldirektör i lönegrad C 13, samt ett tiotal lägre nu i luftskyddsinspektionen anställda extra ordinarie befattningshavare — tills vidare skulle anställas mot arvode. Luftskyddsinspektionens ordinarie befattningshavare, vilka utgöras av en överdirektör i lönegrad C 8 och två luftskyddsinspektörer i lönegrad A 26, skulle uppföras på övergångsstat.

Tills vidare förutsättes civilförsvarsstyrelsen enligt civilförsvarsutredningens förslag skola indelas i 8 sektioner, fördelade mellan 2 avdelningar. Härtill skulle komma en avdelning för handläggning av brandskyddsärenden under en riksbrandinspektör och en avdelning för industriskyddsfrågor och vissa ärenden rörande civilförsvarets ordningstjänst under bevakningsinspektören ävensom en civilförsvarsöverläkare och en militärassistent. Jämväl vissa andra — fast anställda — sakkunniga samt ett råd avses skola knytas till civilförsvarsstyrelsen. Avdelningscheferna och sektionscheferna föreslås skola erhålla arvoden, ungefärligen motsvarande lön i lönegraderna Eo 30 respektive Eo 26.

I fred tänkes styrelsen skola organiseras på tre byråer under chefskap av ordinarie byråchefer.

Beträffande remissyttrandena över utredningens förslag i förevarande hänseende får utskottet hänvisa till propositionen nr 270 (s. 12—16).

Föredragande statsrådet.

I fråga om organisationen av civilförsvarets topporgan anför föredragande statsrådet följande.

För egen del finner jag av de skäl civilförsvarsutredningen anfört nödvändigt att rikets civilförsvaret för erhållande av avsedd funktionsduglighet nu ställas under enhetlig ledning. I likhet med utredningen anser jag övervägande skäl tala för att för detta ändamål tillskapas ett särskilt ämbetsverk. Detta bör såsom utredningen föreslagit benämnas civilförsvarsstyrelsen och ställas under ledning av en generaldirektör. I civilförsvarsstyrelsen böra i enlighet med civilförsvarsutredningens förslag ingå såväl riksbrandinspektören som bevakningsinspektören. Den förstnämnde skall såsom tjänsteman i civilförsvarsstyrelsen under dess chef utöva ledningen av det krigsmässiga brandförsvaret och planläggningen därför men skall i fråga om det fredsmässiga brandförsvaret ha självständiga inspektionsbefogenheter. Bevakningsinspek-

tören bör under styrelsens chef bland annat leda civilförsvarets industriskyddsverksamhet, vari böra ingå de uppgifter beträffande civila anläggningar, som nu handhavas av försvarsstabens industriskyddsdetalj. Såsom närmare kommer att framgå av det följande föränledes härav viss personalförstärkning inom civilförsvarsstyrelsen. Härigenom torde nyssnämnda detaljs personal kunna avsevärt minskas. Även bevakningsinspektören bör i visst hänseende intaga en självständig ställning i förhållande till civilförsvarsstyrelsen, nämligen såvitt angår den del av hans verksamhet, som avser landstormspolisen.

Liksom civilförsvarsutredningen anser jag att för handläggning av ärenden rörande undanförsel och förstöring bör till civilförsvarsstyrelsen knytas en delegation, närmast motsvarande centrala undanförselbyrån, vilken delegation bör stå under ordförandeskap av civilförsvarsstyrelsens chef. Därjämte bör finnas en läkare, civilförsvarsöverläkare, och en officer på aktiv stat såsom militärassistent.

Vad angår civilförsvarsstyrelsens inre organisation synes det — utöver vad nu sagts — icke möjligt att på det föreliggande utredningsmaterialet nu taga slutlig ställning därtill. I sakens nuvarande läge torde det därför vara nödvändigt att begränsa ståndpunktstagandet att avse civilförsvarsstyrelsens organisation för tiden intill dess normala fredsförhållanden inträda. Frågan om den organisation ämbetsverket därefter bör erhålla bör sålunda i sinom tid göras till föremål för särskild prövning av Kungl. Maj:t och riksdagen.

Med hänsyn till det nu anförda, och då det är uppenbart att civilförsvarsstyrelsens personalbehov — vilken organisation denna styrelse framdeles än kan få — kommer att i fredstid minskas avsevärt i förhållande till vad som gäller under en beredskapssituation motsvarande den nuvarande, synes det såsom civilförsvarsutredningen förutsatt ofrånkomligt, att styrelsens personalbehov tills vidare tillgodoses huvudsakligen med arvodesanställda befattningshavare. Förutom generaldirektören böra emellertid i enlighet med vad statskontoret förordad de båda luftskyddsinspektörerna i luftskyddsinspektionen erhålla ordinarie anställning i civilförsvarsstyrelsen. Huru än styrelsen organiseras torde man nämligen med säkerhet kunna räkna med att dessa inspektörer, vilka lämpligen böra benämnas civilförsvarsinspektörer, komma att bli behöfliga. Överdirektörsbefattningen i luftskyddsinspektionen bör däremot i enlighet med vad civilförsvarsutredningen föreslagit uppföras å övergångsstat. De extraordinarie befattningar, som nu finnas i luftskyddsinspektionen, böra överflyttas till styrelsen.

Beträffande generaldirektörens löneställning ha olika meningar gjort sig gällande. Civilförsvarsutredningen och allmänna lönenämndens majoritet m. fl. ha föreslagit lönegraden C 13. Två reservanter i lönenämnden förordad lönegraden C 12, medan statskontoret anser en placering i lönegrad C 10 tillräcklig. För egen del är jag av samma mening som berörda reservanter och förordar sålunda en placering i lönegrad C 12. Härigenom kommer ifrågasvarande generaldirektör att i lönehänseende intaga samma ställning som i regel gäller för generaldirektörer, förordnade på viss tid. De båda civilförsvarsinspektörstjänsterna torde liksom de nuvarande luftskyddsinspektörstjänsterna böra vara placerade i lönegraden A 26. Beträffande militärassistenten förordar jag i samråd med chefen för försvarsdepartementet att för honom på försvarsstabens personalförteckning upptages en majorsbeställning Oa 4.

Vad angår den inre organisation civilförsvarsstyrelsen i övrigt bör äga så länge rådande utrikespolitiska förhållanden bestå i huvudsak oförändrade, ha olika förslag härom framlagts av civilförsvarsutredningen och luftskyddsinspektionen. Kostnaderna för den nuvarande centrala organisationen

av de till civilförsvaret hörande verksamhetsgrenarna samt de kostnadsberäkningar, som civilförvarsutredningen framlagt i anslutning till sitt organisationsförslag utgöra den hållpunkt, man äger för bedömande av de sammanlagda avlöningskostnaderna för den personal, som kan förutses bli erforderlig inom det nya ämbetsverket. Enligt den beräkning av medelsbehovet för avlöningar under nästa budgetår till civilförvarsstyrelsen, som jag i det följande framlägger och som med vissa av mig förordade jämkningar väsentligen ansluter sig till civilförvarsutredningens förslag, skulle kostnaderna för avlöningar, frånsett kristillägg, under nästa budgetår kunna beräknas till sammanlagt 710 000 kronor. Enligt min mening bör civilförvarsstyrelsens organisation i nuvarande beredskapssituation bestämmas med utgångspunkt från att den sålunda angivna kostnadsramen icke bör överskridas, såvida icke förhållandena medföra att styrelsen belastas med arbetsuppgifter utöver dem som nu kunna förutses. Med hänsyn till att föreliggande omständigheter göra det önskvärt, att ståndpunktstagandet till frågan om verkets indelning å olika avdelningar och om den personal i olika löneställning, som bör vara anställd inom dessa, kan föregås av ytterligare överväganden, torde det enligt min mening vara lämpligast att nämnda reglering i detalj får ankomma på Kungl. Maj:ts prövning under beaktande av den förutsatta kostnadsramen. Jag utgår från att arvoden till befattningshavare i avdelningschefs-, byråchefs- eller sektionschefsbeftattning eller därmed jämställd annan beftattning — frånsett riksbrandinspektören — icke i något fall böra överstiga det lönebelopp som utgår till en byråchef i lönegraden Eo 30, löneklassen 29 i civila icke-ordinariereglementet efter gjorda pensionsavdrag. Vidare förutsätter jag, att redogörelse för vidtagna åtgärder framläggas för riksdagen i samband med anslagsäskanden till civilförvarsstyrelsen för budgetåret 1945/46 och att tillfälle alltså skall beredas riksdagen taga ställning till organisationsfrågan, jämväl därest detta icke skulle betingas av övergång till fredsorganisation.

Beträffande beräkningen av kostnaderna för civilförvarsstyrelsens verksamhet anför föredragande statsrådet i huvudsak följande.

Vad till en början angår avlöningskostnaderna grundas beräkningen av dessa i stort sett på civilförvarsutredningens förslag. Arvodesbeloppen till sådana befattningshavare, som enligt civilförvarsutredningens förslag skulle tillerkännas arvoden ungefärligen motsvarande viss lönegrad, ha beräknats efter den enligt lägsta löneklassen inom vederbörande lönegrad utgående nettolönen jämte rörligt tillägg och kristillägg.

Avlöningsstaten för civilförvarsstyrelsen torde böra upptaga anslagsposter för följande ändamål, nämligen avlöningar till ordinarie tjänstemän, arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, avlöningar till övrig icke-ordinarie personal samt rörligt tillägg.

Posten till avlöningar till ordinarie tjänstemän — generaldirektören, de två civilförvarsinspektörerna och den å övergångsstat uppförde överdirektören — beräknas till 57 000 kronor.

I fråga om posten till arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, må följande anföras.

De två avdelningscheferna skulle enligt civilförvarsutredningens förslag erhålla arvoden ungefärligen motsvarande lönegraden Eo 30. Arvodesbeloppen kunna alltså beräknas till 14 040 kronor för envar av dem.

Arvodena till sex sektionschefer — två av de föreslagna åtta sektionschefsbeftattningarna förutsättas här skola besättas med de två civilförvarsinspektörerna — uppgå, beräknade efter lönekostnaderna i lönegraden Eo 26, till $6 \times 11\,880 = 71\,280$ kronor.

Det av civilförvarsutredningen föreslagna arvodesbeloppet för civilförvarsöverläkaren, 6 000 kronor, finner jag mig böra godtaga.

Av de tre fast anställda sakkunniga hos luftskyddsinspektionen torde en, nämligen den för statsfinansiella frågor, böra knytas till civilförvarsstyrelsen för nästa budgetår. Arvodet torde böra utgå med oförändrat belopp, 1 200 kronor. Därjämte synes arvode till enahanda belopp böra beräknas för ytterligare en fast anställd sakkunnig. Närmast synes böra ifrågakomma en expert på arbetsmarknadsfrågor.

Civilförvarsutredningen har förutsatt, att bevakningsinspektören, som i denna sin egenskap hittills icke uppburit särskild ersättning, skulle tillerkännas visst, ehuru icke närmare angivet arvode för sin befattning med industriskyddsavdelningens verksamhet inom civilförvarsstyrelsen. Jag finner detta motiverat och föreslår, att arvodet utgår med 1 200 kronor för år eller samma belopp, som för närvarande utgår till envar av de fast anställda sakkunniga hos luftskyddsinspektionen. — Den förste assistent, som enligt civilförvarsutredningens förslag skulle omhänderha den direkta ledningen av avdelningens arbete, har utredningen ansett böra erhålla samma arvode som de förut nämnda sektionscheferna. Ifrågavarande befattning bör enligt min mening uppehållas av en välkvalificerad polisman med juridisk examen. Med hänsyn härtill godtager jag utredningens förslag i fråga om arvodets storlek. Detta skulle alltså utgå med 11 880 kronor för år. Till jämförelse må nämnas att biträdande bevakningsinspektören, som för närvarande till största delen av sin arbetstid torde vara sysselsatt med ärenden, som avses skola handläggas å ifrågavarande avdelning, uppbär ett arvode av 1 100 kronor i månaden. Enligt min mening bör här berörda förste assistent övertaga den biträdande bevakningsinspektörens arbetsuppgifter, vilka, sedan arbetet med landstormspolisens organiserande numera i stort sett avslutats, huvudsakligen avse industriskyddsverksamheten. Efter samråd med chefen för socialdepartementet förordar jag därför att befattningen som biträdande bevakningsinspektör indrages i samband med inrättande av ifrågavarande förste assistentbefattning.

I fråga om riksbrandinspektörens löneställning hänvisas till det förslag i berörda hänseende, som finnes intaget i propositionen nr 274 angående vissa anslag till brandväsendet. Avlöningskostnaden för denne befattningshavare föreslås skola bestridas från anslag under sjätte huvudtiteln.

Vad angår den personal i övrigt, som bör tillerkännas av Kungl. Maj:t bestämde arvoden, förutsätter jag att till denna kategori hänföres — förutom de befattningshavare inom luftskyddsinspektionen, som avlönas från motsvarande anslagspost — sådan personal, som för närvarande tjänstgör i utrymningskommissionen och ej är att hänföra till skriv- eller expeditiönsbiträdespersonal. Jag utgår vidare från att till nu nämnda kategori hänföras dels centrala undanförelsebyråns nuvarande kanslipersonal (en verkställande ledamot och en assistent) med undantag av byråns skrivbiträde, dels ock den andre assistent vilken jag i likhet med civilförvarsutredningen anser böra tillsättas för att jämte den tidigare omförmälda förste assistenten under bevakningsinspektörens handläggning på civilförvarsstyrelsen ankommande industriskyddsärenden. Från och med nästa budgetår bör ifrågavarande personals arvoden liksom arvodena till den personal, som motsvarar luftskyddsinspektionens tillfälliga sakkunniga, bestämmas till sitt maximibelopp av Kungl. Maj:t. De personer, som anställas mot sålunda fastställda maximiarvoden böra såsom luftskyddsinspektionen föreslagit erhålla annan benämning än tillfälliga sakkunniga. I detta sammanhang betecknar jag dem arvodestjänstemän.

Kostnaderna för nu frågavarande arvodestjänstemän beräknas till 329 360 kronor.

Till utgångspunkt vid denna beräkning har tagits den uppskattade årliga avlöningskostnaden för den 1 april 1944 arvodesanställda tjänstemän i luftskyddsinspektionen, utrymningskommissionen och centrala undanförselbyrån med undantag av de befattningshavare, som närmast motsvara förutberörda två avdelningschefer och sex sektionschefer, samt av skriv- och expeditiionsbiträdespersonalen i utrymningskommissionen. Från denna kostnad, som uppgår till omkring 374 000 kronor, ha avdragits dels den till 40 000 kronor beräknade kostnaden för personal, som antages successivt kunna indragas på grund av luftskyddsinspektionens och utrymningskommissionens sammanslagning samt överförande till länsstyrelserna av vissa nu på kommissionen ankommande uppgifter, dels ock den till 10 640 kronor uppgående årskostnaden för en tillfällig sakkunnig för besiktning av luftskyddsmateriel och en bokhållare, vilka befattningshavares anställning är avsedd att upphöra den 31 maj respektive den 30 juni 1944.

Till det därigenom erhållna beloppet, 323 360 kronor, har lagts en summa av 6 000 kronor, motsvarande det arvode, som synes böra tillerkännas nyssnämnde andre assistent i civilförsvarsstyrelsens industriskyddsdetalj.

Från civilförsvarsstyrelsens avlöningsanslag torde jämväl böra bestridas kostnaderna för arvodet till ledamöter, suppleanter och sekreterare i krigsskyddsnämnden för kraftanläggningar — vilken nämnd jag emellertid förutsätter skola alltjämt intaga en självständig ställning i förhållande till civilförsvarets centralmyndighet. Nu ifrågavarande kostnader torde böra upptagas till samma belopp som beräknats för innevarande budgetår eller 3 000 kronor.

Enligt sålunda verkställda beräkningar bör ifrågavarande anslagspost i sin helhet upptagas till $(2 \times 14\,040 + 71\,280 + 6\,000 + 2 \times 1\,200 + 1\,200 + 11\,880 + 329\,360 + 3\,000)$ 453 000 kronor.

Vid beräkningen av posten till avlöningar till övrig icke-ordinarie personal förutsätter jag, såsom nyss nämnts, att de hos luftskyddsinspektionen anställda extra ordinarie befattningshavarna överföras till civilförsvarsstyrelsen. De befattningshavare i övrigt inom styrelsen som utföra skriv- och expeditiionsbiträdesarbete böra i allmänhet anställas såsom extra tjänstemän. Kostnaden för avlöning åt motsvarande den 1 april 1944 inom luftskyddsinspektionen, utrymningskommissionen och centrala undanförselbyrån anställda personal utgör, efter avdrag av dyrtidskompensationen, 196 000 kronor för år. Sammanslagningen av nämnda myndigheter torde — såsom tidigare angivits — möjliggöra en icke obetydlig minskning av biträdespersonalen. Med hänsyn härtill beräknar jag posten till 170 000 kronor.

Posten till rörligt tillägg torde kunna beräknas till 30 000 kronor.

Civilförsvarsstyrelsens avlöningsanslag skulle i enlighet härmed för nästa budgetår belöpa sig till $(57\,000 + 453\,000 + 170\,000 + 30\,000)$ 710 000 kronor.

Vidkommande slutligen omkostnaderna för civilförsvarsstyrelsen — variabel jämväl förutsättes skola inräknas andra omkostnader för riksbrandinspektören än resekostnader — torde dessa komma att uppgå till lägre belopp än de sammanlagda omkostnaderna för luftskyddsinspektionen och statens utrymningskommission och centrala undanförselbyrån. För ändamålet synes för nästa budgetår böra upptagas ett förslagsanslag av 200 000 kronor, varav 2 000 kronor avses för sjukvård m. m., 55 000 kronor för reseersättningar, 70 000 kronor för expenser, 71 000 kronor för publikationstryck

och 2 000 kronor för omkostnader för krigsskyddsnämnden för kraftanläggningar.

Kostnaderna för registerkort och annat blanketryck avseende utrymnings- och socialtjänst, vilka nu bestridas från ett reservationsanslag till Förberedande åtgärder för mottagande av evakuerad civilbefolkning m. m., anser föredragande statsrådet i enlighet med ett av utrymningskommissionen framställt förslag böra bestridas från förevarande omkostnadsanslag.

I den av herr *Sandler* väckta motionen I: 328 har, bland annat, hemställts att chefen för civilförvarsstyrelsen placeras i lönegrad C 13. Herr *Axel Ivar Anderson* har i motionen I: 339 yrkat, bland annat, att i personalförteckningen för försvarsstaben under rubrikerna Tjänstemän å ordinarie stat, Militär personal, uppföres, utöver vad i propositionen 1944:185 föreslagits, ytterligare en överstelöjtnant eller major, militärassistent i lönegraden Oa 5 eller Oa 4.

I likhet med föredragande statsrådet anser utskottet, såsom framgår av utskottets utlåtande nr 5, att rikets civilförsvaret bör ställas under enhetlig ledning. Då efter krigets slut utformningen av civilförsvarets centrala topporgan torde böra prövas på nytt, har inom utskottet gjort sig gällande viss tvekan, huruvida detta centralorgan borde såsom i propositionen föreslagits givas formen av ett centralt ämbetsverk. Centralorganets verksamhet i krig måste emellertid enligt utskottets mening komma att bedrivas i liknande former, som gälla för rikets centrala militära försvarsledning. Även i fred torde betydande arbetsuppgifter komma att åvila detta organ. Styrelsen torde böra verka som en stab för civilförsvaret med avseende särskilt å allmän planläggning, utbildningens övervakande och det byggnadstekniska luftskyddet. Utskottet har därför ansett sig böra ansluta sig till Kungl. Maj:ts förslag i detta avseende. Mot den föreslagna benämningen å ämbetsverket, civilförvarsstyrelsen, har utskottet intet att erinra.

Utskottet.

Utskottet är även av den mening att chefen för styrelsen bör vara en generaldirektör. Tiden för dennes förordnande bör emellertid icke bestämmas till mer än högst 3 år. Lönen bör utgå enligt lönegraden C 12 i civila avlöningsreglementet. Utskottet biträder alltså icke det i motionen I: 328 framförda yrkandet, att generaldirektören placeras i lönegraden C 13.

Jämväl det föreslagna överförandet av de två luftskyddsinspektörerna i oförändrad löneställning till civilförvarsstyrelsen finner sig utskottet böra godtaga. Efter överförandet böra dessa inspektörer enligt utskottets mening tills vidare kunna såsom i propositionen föreslagits benämnas civilförvarsinspektörer.

I motionen I: 339 har yrkats att den militärassistent, som avses skola knytas till civilförvarsstyrelsen, bör vara överstelöjtnant eller major i lönegraden Oa 5 eller Oa 4 i slället för såsom i propositionen föreslagits major i lönegraden Oa 4. Utskottet har inhämtat, att hinder icke möter att, om den i styrelsen placerade officeren i Oa 4 blir befordrad till beställning i Oa 5, fort-

sättningsvis låta honom förbli placerad i styrelsen. Utskottet understryker att bevarande av några års kontinuitet på denna post är av betydande värde och förutsätter att Kungl. Maj:t i den utsträckning det befinnes lämpligt be- gagnar sig av angivna möjlighet. Syftet i sistnämnda motion torde därmed vara tillgodosett.

I propositionen har föreslagits att arvode skall utgå med 1 200 kronor till en fast anställd sakkunnig för statsfinansiella frågor hos civilförsvarsstyrelsen samt att arvode till enahanda belopp skall beräknas för ytterligare en fast anställd sakkunnig, varvid närmast åsyftas en expert på arbetsmarknadsfrågor. Inom utskottet har uttalats en viss tveksamhet, huruvida sakkunskap bör på detta sätt tillföras ett centralt verk. I den mån expertis på ifrå- gavarande områden är erforderlig, håller utskottet före att det ur principiella synpunkter är riktigtast att sådan sakkunskap inhämtas genom samråd med de statliga myndigheter, som förfoga över denna. Då emellertid under den nya organisationens genomförande och någon tid därefter ett jämförelsevis stadig- varande behov av sakkunskap inom nu ifrågavarande ämnesområden kan antagas uppkomma, vill emellertid utskottet för sin del ej motsätta sig att särskild expertis knytes till styrelsen på det sätt Kungl. Maj:t förutsatt. Frå- gan huruvida särskilt arvode till nu angivna experter skall utgå jämväl fram- deles bör enligt utskottets mening göras till föremål för prövning i samband med anslagsäskandena för budgetåret 1945/46.

Utskottet förutsätter att Kungl. Maj:t i samband med anslagsäskandena till civilförsvarsstyrelsen för sistnämnda budgetår för riksdagen framlägger icke blott — såsom förutsattes i propositionen nr 270 — en redogörelse för vidtagna organisatoriska åtgärder beträffande civilförsvarsstyrelsen utan även ett närmare utformat förslag till organisation av styrelsen.

Inom utskottet ha föredragits en till utskottet överlämnad avskrift av en till Konungen ingiven framställning från centrala statsförvaltningens tjänste- mannaförening den 17 maj 1944, vari framförts vissa önskemål om tillska- pande av förmånligare anställningsförhållanden i civilförsvarsstyrelsen än som för närvarande råda inom luftskyddsinspektionen och statens utrym- ningskommission, ävensom en framställning från utrymningskommissionens personalklubb och luftskyddsinspektionens personalförening i samma syfte. Då utskottet icke haft möjlighet att företaga någon närmare granskning av den personalorganisation, som kan komma att upprättas inom civilförsvars- styrelsen, har utskottet funnit sig sakna anledning göra något uttalande för egen del över ifrågavarande framställningar.

Vad angår beräkningen av kostnaderna för civilförsvarsstyrelsen har ut- skottet ej kunnat på grundval av propositionens i denna del gjorda uttalan- den ingå på någon närmare granskning av denna beräkning. Utskottet har emellertid inhämtat att den nu inom luftskyddsinspektionen anställda förråds- personalen, för vilken avlöningskostnaden för närvarande uppgår till om- kring 30 000 kronor för år, icke medtagits vid beräkningen av anslagsposten till avlöningar till övrig icke-ordinarie personal i den föreslagna avlönings- staten för civilförsvarsstyrelsen. I följd härav finner utskottet en uppräknig

erforderlig av denna anslagspost från 170 000 till 200 000 kronor och därmed även av civilförsvarsstyrelsens avlöningsanslag från 710 000 till 740 000 kronor.

Såsom utskottet i sitt utlåtande nr 5 anfört avses den föreslagna civilförsvarslagen ej träda i kraft den 1 juli 1944 utan först den dag Konungen bestämmer. Vid sådant förhållande kan civilförsvarsstyrelsen ej lämpligen övertaga luftskyddsinspektionens och statens utrymningskommissions uppgifter, förrän från och med den dag berörda ikraftträdande äger rum. På grund härav vill utskottet föreslå att för budgetåret 1944/45 upptagas dels ett avlöningsanslag och dels ett omkostnadsanslag till luftskyddsinspektionen respektive statens utrymningskommission för bestridande av avlöningskostnaderna och omkostnaderna för dessa myndigheters verksamhet intill dess civilförsvarsstyrelsen träder i funktion. Ett varit av anslagen synes böra erhålla förlagsanslags natur samt uppföras med ett formellt belopp av 100 kronor.

Med hänsyn till vad sålunda anförts synes den maximala summan av styrelsens samtliga avlöningskostnader under budgetåret 1944/45 böra begränsas till en så stor del av det belopp å 740 000 kronor — varå avlöningsstaten slutar — som svarar mot den tid, varunder civilförsvarsstyrelsen är organiserad under budgetåret 1944/45, jämförd med hela budgetåret. Endast om förhållandena medföra att styrelsen belastas med arbetsuppgifter som nu ej kunna förutses bör den på angivna sätt bestämda kostnadsramen få överskridas.

Utöver vad nu sagts har vad föredragande statsrådet föreslagit och anfört angående den centrala organisationen icke givit utskottet anledning till någon erinran.

Civilförsvarets organisation i länen.

Civilförvarsutredningens förslag och yttranden däröver.

Enligt utredningens förslag skola länsstyrelserna utöva ledningen av civilförsvaret i länen och intaga en sådan ställning i civilförvarshänseende, att de vid avbrott i förbindelserna med det centrala organet självständigt skola kunna leda civilförsvaret inom länen. Med den omfattning av civilförsvaret, som utredningen föreslagit, tillkomma nya verksamhetsområden för länsstyrelserna, avseende utrymnings- och socialtjänst samt undanförsel och förstöring ävensom skydd mot sabotage och spioneri. Verksamheten kommer därjämte att utökas inom de områden, som redan nu äro lagda under länsstyrelsernas uppsikt. Vidare har huvudansvaret inom varje län för att civilförsvaret upprätthålles i fred och fungerar tillfredsställande i krig lagts på länsstyrelserna. Allt detta gör enligt utredningens mening en förstärkning av länsstyrelsernas organisation ofrånkomlig. För att de på länsstyrelsen ankommande civilförvars- och militärförvarsärendena skola få en mot deras vikt svarande handläggning anser utredningen oundgängligt att organisera en särskild *försvarsavdelning* vid varje länsstyrelse. Denna borde förläggas inom landskansliet och sålunda närmast vara underställd landssekreteraren.

Liksom i fråga om centralmyndigheten har utredningen funnit sig böra tillse att försvarsavdelningarna vid länsstyrelserna under rådande beredskap så anordnas att utan svårighet kan genomföras såväl den utökning av orga-

nisationen, vilken kunde bli erforderlig i händelse av krig, som en minskning av densamma vid övergång till fredsmässiga förhållanden.

Enligt utredningens mening bör försvarsavdelningen under rådande beredskap normalt bestå av en chefstjänsteman, benämnd civilförsvarsdirektör i lönegrad Eo 29, en i landskanslitjänst utbildad juridisk-administrativ tjänsteman, förslagsvis en länsnotarie, vilken vid behov skulle tjänstgöra som civilförsvarsdirektörens ställföreträdare, en statofficer, benämnd militärassistent, i lönegrad Oa 3, en landskanslist i lönegrad Ex 17 och ett kontorsbiträde i lönegrad Ex 4. Dessutom skulle i försvarsavdelningen ingå den vid länsstyrelsen tjänstgörande länstrafikledaren, vilken avsåges bli en länsstyrelsens tjänsteman, och, under vissa perioder, inkvarteringschefen i länet.

Kanslijuristen skulle liksom länstrafikledaren, inkvarteringschefen, landskanslisten och kontorsbiträdet ingå i försvarsavdelningen allenast under beredskapsförhållanden. Som kompensation för den jurist, som sålunda vid inträdandet av beredskap förutsattes bli överflyttad från landskansliet i övrigt till försvarsavdelningen skulle länsstyrelsen erhålla en extra länsnotarie placerad i lönegrad Ex 20.

Beträffande överståthållarämbetet har utredningen ansett att civilförsvarsdirektörsbefattningen skulle ersätta en assessorstjänst i lönegrad Eo 27. Den extra kanslisten i försvarsavdelningen skulle placeras i lönegrad Ex 15. I övrigt skulle försvarsavdelningen vid ämbetet ha samma personalsammansättning som motsvarande avdelning vid flertalet länsstyrelser. I Gotlands län skulle någon extra länsnotarie icke tillföras försvarsavdelningen. Till militärassistent i detta län och i Blekinge län skulle med hänsyn till länens ringa areal och relativt få föremål, som krävde förstöringsförberedelser från civilförsvarets sida, utses från aktiv stat avgångna officerare.

Såsom framgår av det förut anförda skulle försvarsavdelningen i fred begränsas till civilförsvarsdirektören och militärassistenten. Därutöver anser utredningen icke troligt att behov av någon heltidstjänst skall föreligga. I en viss omfattning heve medverkan av en landskanslijurist och av landskansliets biträdespersonal även i fredstid erforderlig. Sådan medverkan borde emellertid i regel kunna ordnas utan att särskilda befattningar avsåges för ändamålet.

Försvarsavdelningens förstärkning i krig skulle ske genom att då i densamma skulle ingå landsfogden, vägdirektören, länsbrandinspektören, länsinspektören för skogsbrandförsvaret, förste provinsialläkaren och en företrädare för landstingets sjukvårdsberedning samt representanter för länsarbetsnämnd och kristidsstyrelse. Vidare synes utredningen förutsätta att inkvarteringschefen i krig mera stadigvarande kommer att tjänstgöra vid försvarsavdelningen.

Med hänsyn till att länsstyrelsen i krig kan tänkas komma att behöva samverka med flera militära myndigheter, som leda militära operationer, vilka beröra länet, har utredningen förutsatt att särskilda sambandsmän skola utses för att upprätthålla kontakten med den eller de av ifrågavarande militära myndigheter, länsstyrelsen icke vore lokalt anknuten till. Utredningen, som icke anser sig böra föreslå inrättandet av särskilda befattningar för dessa sambandsmän, förordar i detta hänseende, att länsstyrelsen, när så lämpligen kan ske, beordrar civilförsvarschef som sambandsman till vederbörlig stab. När civilförsvarscheferna icke lämpligen kunna användas för denna verksamhet, bör enligt utredningen länsstyrelsen i första hand på frivillighetens väg, i andra hand med användande av civilförsvarsplikt uttaga och utbilda det antal sambandsmän, som bedömes erforderligt. Utredningen framhåller emellertid att i kår- eller militärbefälstaberna på fastlandet bör tjänstgöra allenast en, av civilförsvarsstyrelsen utsedd befattningshavare som

sambandsman med de länsstyrelser, som icke direkt samverka med staben. En lämplig sådan torde vara stabsutrymningschefen.

Beträffande ordningsföljden för genomförandet av den av utredningen föreslagna organisationen anför utredningen följande.

Chefsbefattningen bör först besättas, så snart ske kan efter civilförsvarens ikraftträdande. Försvarsassistenterna förordnas i samband med övergången till den nya organisationen endast tills vidare. Sedan chefstjänsterna tillsatts, utför försvarsassistent det för militärassistent avsedda arbetet intill dess sådan assistent varit i tjänst minst en månad. Den kaderökning, som måste äga rum genom tillsättandet av militärassistenterna, bör ur civilförsvarets synpunkt snarast genomföras. Svårigheten att från militärt håll ställa lämplig personal till förfogande gör det emellertid nödvändigt, att utsträcka kaderökningen över en period om två år. Förslagsvis bör den genomföras med hälften av befattningarna under första året och återstoden under det andra. Den i försvarsärenden föredragande kanslijuristen bör fortsätta att fungera, intill dess länsstyrelsen finner lämpligt där placera annan kansliltjänsteman. Jämväl hemortsförsvarsassistenter böra förordnas även för tiden efter civilförsvarens ikraftträdande i avvaktan på att militärassistent- och chefsbefattningarna besättas.

Beträffande innehållet i yttrandena över civilförvarsutredningens hithörande förslag får utskottet hänvisa till propositionen nr 270 (s. 25—29).

Föredragande statsrådet.

Föredragande statsrådet anför till en början följande.

En av bristerna i nuvarande organisation på civilförsvarets område är, att det icke finnes ett enhetligt och med tillräckliga personella resurser utrustat organ, som i länsinstansen kan utöva ledningen av och samordna den civila försvarsverksamhetens olika grenar. Genom sitt förslag att koncentrera huvuddelen av denna verksamhet hos länsstyrelserna och för ändamålet förse dessa med en på området sakkunnig personalorganisation, sammanförd i en organisatorisk enhet i form av en försvarsavdelning, har civilförvarsutredningen anvisat en enligt min mening i stort sett ändamålsenlig lösning av problemet att avhjälpa nämnda brist och skapa en av de grundläggande förutsättningarna för upprätthållande av ett effektivt civilförvar. Jag finner mig därför i princip böra förorda utredningens förslag i förevarande avseende.

En av de väsentligaste förtjänsterna i nämnda förslag synes mig vara att organisationen givits sådan elasticitet att dess omfattning och sammansättning smidigt kan anpassas efter behovet såväl under krig och beredskap som under fredliga förhållanden. Bland annat av detta skäl är enligt min mening utredningens förslag beträffande civilförsvarets organisation i mellaninstansen att föredraga framför det av landsfogden i Uppsala län framförda förslaget.

Vad angår försvarsavdelningens sammansättning anser jag, att för närvarande ställning endast bör tagas till huru denna bör vara beskaffad under en beredskapssituation ungefärligen liknande den nuvarande. Så länge stormaktskriget pågår i Europa synes knappast lämpligt att fatta slutlig ståndpunkt i fråga om det närmare utformandet av fredsorganisationen i denna instans. För bestämmandet av befattningshavarnas i försvarsavdelningen anställningsvillkor synes det dock nödvändigt att redan nu söka göra ett bedömande av den personal, som även under en längre fredsperiod erfordras i försvarsavdelningen för att civilförsvarets verkningskraft skall kunna i till-

börlig grad vidmakthållas. — Vad angår försvarsavdelningens organisation under krig biträdes tills vidare utredningens förslag. Med anledning av de erinringar, som i vissa remissyttranden framställts mot förslaget, torde det emellertid böra uppdragas åt civilförsvarsstyrelsen att i samråd med överbefälhavaren ytterligare överväga frågan om krigsorganisationens framtida ordnande.

I likhet med civilförsvarsutredningen anser jag att i försvarsavdelningen måste under nuvarande förhållanden finnas företrädd såväl en främst på organisations- och utbildningsuppgifter inriktad kraft som militär och juridisk-administrativ sakkunskap.

I den närmast följande framställningen behandlar föredragande statsrådet personalorganisationen i de försvarsavdelningar, som föreslås inrättade vid länsstyrelserna såsom en del av landskanslierna. Motsvarande spörsmål beträffande överståthållarämbetet upptages därefter till behandling.

Organisations- och utbildningsuppgifterna böra tillkomma försvarsavdelningens chef, vilken i enlighet med vad utredningen föreslagit bör benämnas civilförsvarsdirektör. Åt denne befattningshavare bör uppdragas att i främsta rummet ansvara för att civilförsvaret inom länet planlägges och organiseras på ett rationellt sätt och att utbildningsarbetet bedrivs i enlighet med givna direktiv. För detta ändamål bör det bland annat åligga honom att genom inspektioner och anordnande av krigsspel och övningar hålla sig underrättad om civilförsvarets tillstånd i de olika civilförsvarsområdena samt att i samråd med frivilliga organisationer planlägga och anordna utbildningsverksamhet. Civilförsvarsdirektören bör även ha hand om översynen av att civilförsvarets materiel, utrustning och anläggningar väl vårdas och underhållas. Civilförsvarsdirektörens åligganden komma enligt min mening icke blott under krig och därmed jämförliga förhållanden utan även i fred att bli av sådan beskaffenhet och omfattning att endast en välkvalificerad heltidsanställd befattningshavare kan behörigen fullgöra desamma. Visserligen torde verksamhetens omfattning komma att minskas under en längre fredsperiod. Å andra sidan lär arbetet, särskilt såvitt angår civilförsvarsutbildningen, under en dylik period bli avsevärt försvårat genom den nedgång i det nu allmänt rådande intresset för civilförsvaret, vilken är att förvänta efter ett fredsslut. Med hänsyn till det anförda är det angeläget att civilförsvarsdirektörerna erhålla en sådan löneställning att för ändamålet lämpliga personer kunna förvärfvas till dessa befattningar. Civilförsvarsutredningen har föreslagit att dessa befattningshavare skulle placeras i lönegrad Eo 29, medan statskontoret funnit en placering i lönegrad Eo 27 tillräcklig. Jag biträder i denna del statskontorets mening.

Vad nu föreslagits torde böra föranleda dels sådant tillägg till den för länsstyrelserna godkända personalförteckningen, att däri jämväl upptagas 24 befattningar som civilförsvarsdirektörer i lönegrad Eo 27, och dels inhämtande av riksdagens medgivande att för avlöning åt civilförsvarsdirektörerna överskrida den i länsstyrelsernas avlöningsstat upptagna anslagsposten till avlöningar till övrig icke-ordinarie personal med 223 000 kronor.

Vidkommande den militära sakkunskapen inom försvarsavdelningarna må erinras om att sedan budgetåret 1937/38 försvarsassistenter finnas anställda vid länsstyrelserna. Dessa befattningshavare skola såsom sakkunniga biträda länsstyrelserna vid handläggning av ärenden rörande det militära och civila försvaret. Arvode till försvarsassistent utgår dels med ett fast belopp å 800 kronor för år och dels med dagarvode å 8 kronor under tjänstgöringsperiod.

Denna period, som ursprungligen omfattade ett visst antal månader för varje budgetår, har efter krigsutbrottet som regel utsträckts att gälla hela budgetåret. Flertalet av de nuvarande försvarsassistenterna äro pensionerade kapten. I likhet med civilförvarsutredningen finner jag systemet med delad ledning av det militära och det civila försvaret nödvändiggör, att den militära sakkunskap, som står till länsstyrelsernas förfogande, förstärkes. Till ernående av sådan förstärkning har utredningen föreslagit, att i stabstjänst utbildade statofficerare placeras såsom militärassistenter vid flertalet länsstyrelser. Med hänsyn till de väsentliga kostnader, som äro förbundna härmed, och då en ytterligare ökning av officerskadern icke bör äga rum utan tvingande skäl, har jag undersökt andra utvägar att tillgodose länsstyrelsernas behov av kvalificerad militär sakkunskap. Jag har därvid funnit en godtagbar lösning vara att ersätta befattningarna som försvarsassistenter med arvodestjänster, avsedda företrädesvis för pensionerade officerare, vilka relativt nyligen lämnat aktiv militärtjänst. Innehavarna av dessa nyinrättade arvodestjänster torde lämpligen böra benämnas militärassistenter. En förutsättning för att kunna såsom militärassistenter förvärva för detta ändamål väl kvalificerade pensionerade officerare synes vara, att ersättningen till ifrågavarande assister bestämmes på ett förmånligare sätt än arvoden till de nuvarande försvarsassistenterna vid länsstyrelserna. Jag förordar, att till militärassistent skall utgå arvode, motsvarande skillnaden mellan nettolön enligt tjänstgöringsortens ortsgrupp i löneklass Oa 12 (högsta löneklass i majorslönegraden) och pensionen för en major. Ett sålunda bestämt arvode uppgår till å I-ort omkring 5 400 kronor och å C-ort — lägsta dyrort någon residensstad tillhör — omkring 4 500 kronor. Som jämförelse kan nämnas, att de sammanlagda arvodesförmånerna till en försvarsassistent med ständigt tjänstgöring uppgå till cirka 3 700 kronor, oberoende av tjänstgöringsort.

Möjligt är att de uppgifter som under fredstid åligga militärassistent icke alltid komma att bereda denne full sysselsättning. Det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att meddela bestämmelser angående militärassistents tjänstgöring i sådant fall.

Med hänsyn till det arbete som åvilar militärassistenterna är det angeläget att dessa hållas å jour med utvecklingen på det militära området. I sådant syfte böra vissa kortare kurser efter Kungl. Maj:ts bestämmande anordnas för assistenterna genom militärmyndigheternas försorg. Kostnaderna för dessa kurser torde bestridas av det senare omnämnda anslaget till civilförsvarets utbildnings- och försöksverksamhet.

Jag förutsätter, att försvarsassistenterna få kvarstanna i tjänst intill dess militärassistenterna tillträda sina befattningar samt därutöver i fall av behov under någon kortare tid för att militärassistenterna skola få tillfälle att sätta sig in i sina uppgifter. Hemortsförsvarsassistenternas fortsatta tjänstgöring torde på motsvarande sätt göras beroende av tillsättningen av befattningarna som civilförsvarsdirektör.

Riksdagens medgivande torde böra inhämtas att under budgetåret 1944/45 använda den i avlöningsstaten för länsstyrelserna under anslagsposten till arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, upptagna delposten till ersättning till försvarsassistenter jämväl för bestridande av kostnaderna för arvoden till militärassistenter samt för arvoden och andra ersättningar utom resekostnads- och traktamentsersättningar till hemortsförsvarsassistenter.

Vad därefter angår den juridisk-administrativa sakkunskap, som bör finnas företrädd i försvarsavdelningen under beredskapsförhållanden, synes mig vad civilförvarsutredningen härutinnan föreslagit innefatta en lämplig lösning. I enlighet härmed skall alltså från och med den dag beredskapsstill-

stånd inträder den av landskansliets jurister, som i fred handlägger alla eller huvudparten av civilförsvarsärendena, överflyttas till försvarsavdelningen. Till ersättning för den sålunda till försvarsavdelningen överförde juristen skall länsstyrelsen äga anställa en icke-ordinarie länsnotarie. Denna senare bör emellertid icke såsom utredningen föreslagit erhålla lön enligt lönegrad Ex 20 utan samma avlöning, som jämlikt nu gällande grunder utgår till icke-ordinarie länsnotarie. Dessa grunder återfinnas i av Kungl. Maj:t den 22 december 1943 fastställda bestämmelser angående lönesättningen för viss icke-ordinarie personal vid länsstyrelserna. I den mån förhållandenas utveckling föranleder till att en juridiskt skolad kraft ej helt tages i anspråk för försvarsavdelningens arbetsuppgifter, bör i princip gälla, att den yngste av länsstyrelsens icke-ordinarie jurister bör entledigas och hans befattning indragas.

Att såsom några länsstyrelser påyrkat bereda den till försvarsavdelningen överflyttade juristen löneförbättring synes mig icke befogat.

Den av utredningen föreslagna utökningen under beredskapstillstånd av länsstyrelsepersonalen med en landskanslist och ett biträde för skrivgöromål anser jag nödvändig. Vad landskanslisten angår torde denne bland annat komma att sysselsättas med dels ärenden rörande registrering av för inkvartering lämpliga internatfastigheter, dels ock sådana ärenden rörande företrädesrätt för olika myndigheter till fastigheter, motorfordon och annan egendom, som icke böra ankomma på den i försvarsavdelningen ingående juristen. Landskanslisten torde böra ställas till förfogande antingen så, att en för ändamålet lämpad befattningshavare bland de ordinarie eller icke-ordinarie landskanslisterna placeras på försvarsavdelningen, varvid länsstyrelsen bör äga att i hans ställe antaga en icke-ordinarie landskanslist, eller ock så, att för försvarsavdelningens behov nyanställes en befattningshavare. De befattningshavare som sålunda komma att nyanställas böra enligt min mening vare sig de tjänstgöra å försvarsavdelningen eller å landskansliet i övrigt avlönas efter samma grunder, som gälla för övriga icke-ordinarie landskanslist (jfr Kungl. Maj:ts nyssnämnda beslut den 22 december 1944). Därest landskanslist icke erfordras för försvarsavdelningens behov, bör liksom i fråga om juristen i princip gälla, att länsstyrelsens yngste icke-ordinarie landskanslist får entledigas. Samma regler, som jag nu angivit, böra i tillämpliga delar gälla även i fråga om försvarsavdelningens biträde för skrivgöromål, vilket bör ha skrivbiträdes tjänsteställning.

Vad här föreslagits i fråga om utökning av länsstyrelsernas personal med en extra länsnotarie, en extra landskanslist och ett extra skrivbiträde medför att, därest nuvarande beredskapstillstånd kommer att fortfara under nästa budgetår, ett överskridande av den i länsstyrelsernas avlöningsstat uppförda posten till avlöningar till övrig icke-ordinarie personal blir oundvikligt. Då nu nämnda extra befattningshavare äro att hänföra till sådan personal för den administrativa försvarsberedskapen, för vilken avlöningskostnaderna bestridas av forskottsmedel, bör frågan om täckning av de utgifter, som härav föranledas, framdeles underställas riksdagen på samma sätt som enligt rådande praxis gäller i fråga om personal för den administrativa försvarsberedskapen.

Vad därefter beträffar länstrafikledaren anser jag att denne bör vara placerad i försvarsavdelningen under beredskap. I likhet med statens trafikkommission är jag emellertid av den meningen att ifrågavarande befattningshavare jämväl i fortsättningen bör vara en kommissionens och icke en länsstyrelsens tjänsteman.

Civilförsvarsutredningen har ansett att även efter den nya organisationens genomförande behov av särskilda inkvarteringschefer och biträdande inkvar-

teringschefer kommer att förefinnas. Med hänsyn till den väsentliga avlastning av deras arbetsbörda, som kan antagas uppkomma genom försvarsavdelningarnas inrättande, har utredningen för året efter den nya organisationens genomförande föreslagit en sänkning av beloppet av de ersättningar om respektive 81 000 och 24 000 kronor, som beräknats åtgå för ändamålet under innevarande budgetår, till 50 000 respektive 10 000 kronor. Jag förordar att ett belopp av sammanlagt 60 000 kronor beräknas för ersättningar åt inkvarteringschefer och biträdande inkvarteringschefer under nästa budgetår.

I ersättningar till de personer, som utsetts att under krigsförhållanden tjänstgöra i militärbefäls- eller kårstabers såsom representanter för civilförsvarsstyrelsen och som sambandsmän mellan sådana staber och de länsstyrelser, med vilka staberna enligt gällande krigsplanläggning ha att samverka, i de fall då direkt lokal anknytning ej förefinnes, har civilförsvarsutredningen beräknat åtgå 15 000 kronor. Detta förslag finner jag mig böra biträda.

Medel för bestridande av kostnaderna för nyssnämnda sambandsmän och för inkvarteringschefer och biträdande inkvarteringschefer synas lämpligen böra gäldas från det anslag till Civilförsvaret: Arvoden till vissa civilförsvarschefer m. m., som jag i det följande föreslår skola uppföras å riksstaten för nästa budgetår.

— — —
Vad beträffar försvarsavdelningen vid överståthållarämbetet anför föredragande statsrådet följande.

Civilförsvarsutredningen har föreslagit en i förhållande till länsstyrelserna reducerad personalorganisation inom ämbetets försvarsavdelning därigenom att en nuvarande assessorstjänst i ämbetet skulle utbytas mot befattningen som civilförsvarsdirektör. Utredningens motiv härtill torde bottna i det förhållandet att överståthållarämbetets territoriella befogenhetsområde icke torde komma att innehatta mer än ett civilförsvarsområde samt att civilförsvarschefen i Stockholm samt distrikts- och tjänstegrenscheferna därstädes skulle vara utrustade med sådana kvalifikationer och utföra sådana arbetsuppgifter att en väsentlig lättnad i ämbetets arbetsbörda jämfört med länens skulle uppstå såvitt angår handläggningen av civilförsvarsärenden.

Det synes mig obestriddigt att nu anförda skäl äro ägnade att föranleda en viss minskning av arbetsbördan. Lika med överståthållarämbetet finner jag emellertid antydde lättnad i arbetsbördan uppvägas av den ökning av arbetsuppgifterna, som föranledes av storleken av huvudstadens och dess ytterområdets folkmängd samt av den tätbebyggelse som råder inom mycket stora delar av det under ämbetets förvaltning lydande området. Stockholms egen-skap av landets huvudstad med där belägna centrala ämbetsverk och andra för riket i dess helhet gemensamma verk och inrättningar medför vidare vissa speciella civilförsvarsproblem, vilkas lösande föranleda en ökning av försvarsavdelningens arbetsbörda, vartill motsvarighet saknas vad länen beträffar. Jag förordar på grund härav att försvarsavdelningen vid överståthållarämbetet — vilken torde böra ingå i ämbetets andra kansliavdelning — får samma personalorganisation som försvarsavdelningarna vid länsstyrelserna utan att i samband därmed en extra ordinarie assessorsbefattning vid ämbetet indrages. Jämväl i övrigt torde vad i det föregående anförts beträffande länsstyrelserna få äga motsvarande tillämpning i fråga om överståthållarämbetet. I följd härav bör i ämbetets personalförteckning uppföras en civilförsvarsdirektör i lönegrad Eo 27. Vidare torde medgivande böra inhämtas att för avlöning åt civilförsvarsdirektören överskrida den i ämbetets avlöningsstat uppförda anslagsposten till avlöningar till övrig icke-

ordinarie personal med 10 000 kronor. Eventuellt uppkommande fråga om medgivande att ytterligare överskrida anslagsposten för avlöning åt ersättare för personal, som under beredskapsförhållanden tjänstgöra vid ämbetets försvarsavdelning, torde böra i särskild ordning underställas riksdagen. Slutligen bör riksdagens medgivande inhämtas att för avlöning åt militärassistenten — och i förekommande fall — hemortsförsvarsassistenten vid överståthållarämbetet använda den i ämbetets avlöningsstat upptagna anslagsposten till arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t.

Föredragande statsrådet framhåller slutligen att han godtager civilförsvarsutredningens förslag beträffande sammansättningen av den av utredningen föreslagna personalprövningsnämnden. Denna nämnd skulle utgöras av landshövdingen, tillika ordförande, samt civilförsvarsdirektören och länsarbetsnämndens ordförande. Vid behandlingen av vissa ärenden skulle militärassistenten deltaga. Föredragande i nämnden skulle vara länsarbetsdirektören och sekreterare den landskanslijurist, som i krig eller eljest under beredskap skulle ingå i försvarsavdelningen. Beträffande kostnaderna för nämndens verksamhet hade utredningen icke gjort något uttalande.

Statsrådet förutsätter att de arbetsuppgifter, som skola ankomma på nämndens ledamöter, betraktas såsom tjänsteåligganden och att särskild ersättning för desamma fullgörande icke skall utgå. Kostnaden för nämndens expenser böra bestridas från länsstyrelsernas (överståthållarämbetets) expensanslag.

I motionen I: 328 har herr *Sandler* bland annat hemställt, att civilförsvarsdirektörerna placeras i lönegrad Eo 29 samt att i stället för i propositionen nr 270 föreslagna arvodestjänster vid länsstyrelserna inrättas militärassistentbefattningar enligt civilförsvarsutredningens förslag. Yrkanden av samma innebörd har även framställts av herr *Axel Ivar Anderson* i motionen I: 339. I de två likalydande motionerna I: 334 av herr *Elmgren* och II: 531 av herr *Andersson* i Tungelsta har hemställts, bland annat, att såsom militärassistenter i länsstyrelserna skola förordnas statofficerare.

Utskottet.

Lika med föredragande statsrådet anser utskottet att en särskild försvarsavdelning under chefskap av en civilförsvarsdirektör bör inrättas inom landskansliet vid varje länsstyrelse samt inom överståthållarämbetets andra kansliavdelning. Civilförsvarsdirektören kommer enligt utskottets uppfattning att få en mycket betydelsefull uppgift inom civilförsvaret. Det är därför av vikt att dessa befattningar kunna besättas med lämpliga personer. För att öka utsikten härtill föreslår utskottet att civilförsvarsdirektören placeras i lönegraden Eo 28 i civila icke-ordinariereglementet. Detta förslag föranleder viss uppräknig av de belopp, varmed Kungl. Maj:t hemställt att den i avlöningsstaten för länsstyrelserna och överståthållarämbetet uppförda anslagsposten till Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal finge överskridas.

Vad beträffar den militära sakkunskap, som står till länsstyrelsernas förfogande har föredragande statsrådet förklarat sig finna systemet med delad ledning av det militära och det civila försvaret nödvändiggör, att denna sakkunskap förstärkes. Av kostnadsskäl och då en ökning av officerskadern

ej borde äga rum utan tvingande skäl har emellertid statsrådet ansett sig icke böra biträda civilförvarsutredningens förslag att aktiva officerare utses till militärassistenter i flertalet länsstyrelser utan förordat att härtill förordnas företrädesvis pensionerade officerare, vilka relativt nyligen lämnat aktiv militärtjänst. För att kunna förvärva väl kvalificerade militärassistenter har emellertid i Kungl. Maj:ts förslag förutsatts, att arvodet skall utgå efter förmånligare grunder än som gälla i fråga om arvodet till de nuvarande försvarsassistenterna.

Utskottet kan för sin del icke biträda förslaget om att till militärassistenter skola utses pensionerade officerare vid samtliga länsstyrelser. Den samordnande verksamhet i fråga om militärt och civilt försvar, som är avsedd att förmedlas genom den militäre representanten i länsstyrelsen, torde komma att avse, bland annat, flertalet av civilförsvarets tjänstegrenar, särskilt undanförsel och förstöringstjänsten. Härvid är det av väsentlig betydelse att ifrågavarande militäre representant är väl insatt i modern militär stabstjänst och har kännedom om de problem, som där behandlas samt tillika äger initiativkraft och förmåga att upprätthålla en intim kontakt mellan det militära och civila försvaret och att snabbt sätta sig in i den civila förvaltningens uppgifter och arbetsätt. Det är enligt utskottets mening icke antagligt, att militärassistenter med nyssnämnda kvalifikationer vid samtliga länsstyrelser kunna hämtas enbart ur de pensionsavgångna officerarnas led. Även om en pensionerad officer uppfyller angivna fordringar vid tidpunkten för avgången ur den aktiva tjänsten, så är det dock knappast troligt, att han på samma sätt underhåller sina militära kunskaper och följer den militära utvecklingen som en officer på stat, vilken strävar efter befordran. Till förmån för det av civilförvarsutredningen föreslagna systemet talar även att därigenom det högre militärbefälet så småningom kommer att inom sig inrymma ett antal officerare med kännedom om civilförsvaret och den civila förvaltningen, vilket ur det totala försvarets synpunkt torde vara av betydande värde.

På dessa och de skäl som i övrigt anförts av civilförvarsutredningen (s. 147—148 i utredningens betänkande) och i motionerna I: 328, I: 334, I: 339 samt II: 531 anser sig utskottet icke kunna tillstyrka Kungl. Maj:ts förslag i denna del oförändrat.

Den kaderökning, som genomförandet av civilförvarsutredningens förslag förutsätter, framkallar emellertid tveksamhet. Utskottet har därför sökt finna en lösning, som kan reducera denna ökning. Den lösning utskottet förordar innebär en kombination mellan den i Kungl. Maj:ts proposition anvisade och den av utredningen föreslagna linjen. Den innebär, att kaderökningen nu begränsas till 6 statofficerare, vilka böra utplaceras på de ur totalförsvarets synpunkt viktigaste länen, att för Gotlands och Blekinge län avses arvodestjänster enligt propositionen samt att Kungl. Maj:t bemyndigas att efter övervägande av den lämpliga placeringen för ytterligare 3 län inrätta liknande arvodestjänster.

I detta sammanhang vill utskottet framhålla att Kungl. Maj:t genom särskilda beslut vid utgången av ett vart av de tre senast förflutna budgetåren

förklarar att en av de å personalförteckningen för försvarsstaben uppförda militärassistenterna (därvid närmast torde ha åsyftats en militärassistent i lönegraden Oa 3) skall tjänstgöra i luftskyddsinspektionen. Hittills har emellertid icke någon militärassistent ställts till förfogande för sådan tjänstgöring. Utskottet förutsätter att i samband med tillsättande av militärassistentbefattningen i civilförsvarsstyrelsen den militärassistent i lönegrad Oa 3 som avsetts skola stå till luftskyddsinspektionens förfogande i stället placeras som militärassistent i en länsstyrelse utöver de 6 länsstyrelser som enligt vad nyss sagts skola fördes med statofficerare som militärassistenter.

Härmed skulle för omkring halva antalet län den nya ordningen genomföras under det första året, i likhet med vad utredningen förutsatt. Vid återstående län förutsattes däremot nu gällande system med försvarsassistenter skola bibehållas under ännu ett år.

Innan förslag om eventuellt erforderlig ytterligare kaderökning framlägges för nästa års riksdag bör enligt utskottets mening av Kungl. Maj:t undersökas dels huruvida i gällande personalförteckning upptagna statofficerare kunna i någon utsträckning placeras i tjänstgöring å försvarsavdelning i länsstyrelse, dels ock huruvida för ytterligare något eller några län kunna utan eftersättande av civilförsvarets intressen avses pensionsavgångna officerare enligt propositionen. Utskottet anser angeläget, att den nya organisationen är helt genomförd inom två år och att därvid bör tillses att civilförsvaret erhåller god effektivitet.

Utskottet har sig bekant, hur trängd krigsmakten är i nuvarande beredskapsläge med hänsyn till tillgången på statofficerare. Det bör emellertid kunna förutses att läget blir gynnsammare, då lättnad kan beredas i nuvarande beredskap. Möjlighet erbjuder sig måhända framdeles att utbyta arvodister mot statofficerare, vilket skulle reducera kostnaderna och nu manar till en viss återhållsamhet i fråga om officerskaderns ökning.

En förutsättning för den av utskottet förordade anordningen, som utskottet vill understryka, är att, som civilförsvarsutredningen uttryckligen avsett, såsom militärassistenter — i de fall då statofficerare ifrågakomma — förordnas sådana officerare, vilka genomgått stabsutbildning och kunna förväntas bli befördrade, ävensom att vid anställande av arvodister enligt propositionens linje urvalet i regel göres bland de senast pensionsavgångna.

Då det nu icke kan bedömas vilka länsstyrelser som böra fördes med aktiva officerare som militärassistenter, förordar utskottet att dessa militärassistenter uppföras på försvarsstabens stat. Övriga militärassistenter torde böra, såsom förutsatts i Kungl. Maj:ts förslag, avlönas av de till överståthållarämbetets och länsstyrelsernas förfogande stående anslag som anlitas för avlönande av försvarsassistenter.

I övrigt har utskottet intet att erinra mot de uttalanden föredragande statsrådet gjort beträffande civilförsvarets organisation i länen.

Civildförsvarets organisation i civilförvarsområdena.

Civildförvarsutredningens förslag och yttranden däröver.

I princip skall enligt utredningens förslag varje landsfiskalsdistrikt och stad, som ej ingår i sådant distrikt, utgöra ett civilförvarsområde. Inom civilförvarsområdet skall ledningen av civilförsvaret utövas av en av länsstyrelsen förordnad civilförvarschef med biträde av ställföreträdande civilförvarschef och tjänstegrenschefer för olika grenar av civilförvarsverksamheten. Polischef skall vara skyldig åtaga sig uppdrag som civilförvarschef eller ställföreträdare för denne.

Samtliga civilförvarschefer böra erhålla särskilt arvode i denna sin egenkap. Arvodet bör utgå i fred med högst 1 800 kronor och lägst 360 kronor och under civilförvarsberedskap med 50 procent högre belopp. Inom angivna gränser skall det ankomma på civilförvarsstyrelsen att efter förslag av länsstyrelsen under april och oktober månader varje år bestämma arvodets storlek för närmast föregående sexmånadersperiod. I Stockholms civilförvarsområde räknar utredningen med att Kungl. Maj:t skall fastställa arvodet till civilförvarschefen, vilken förutsättes skola vara heltidsanställd i såväl fred som krig. Även ställföreträdande civilförvarschef bör kunna erhålla särskilt arvode efter beslut i varje särskilt fall av civilförvarsstyrelsen. Därvid bör civilförvarschefens arvode bestämmas under hänsynstagande till det belopp, som avses för ställföreträdande civilförvarschefen. Ersättning för mistad arbetsinkomst bör jämväl efter länsstyrelsens medgivande kunna utgå till civilförvarschef och ställföreträdande civilförvarschef. Ifrågasvarande ersättning får endast uppbäras, i den mån den mistade inkomsten överstiger det arvode, som för motsvarande tid tillkommer civilförvarschefen. Vidare föreslås den begränsningen att ersättningen icke får överstiga den bäst avlönade polischefens inom civilförvarsområdet avlöningsförmåner; därvid får emellertid hänsyn icke tagas till nämnde polischefs avlöningsförmåner, i den mån de överstiga 12 000 kronor för år. Samtliga arvoden skola förskottas av kommunerna men i sin helhet ersättas av statsmedel.

Med utgångspunkt från att antalet civilförvarschefer kommer att överensstämma med det befintliga antalet luftskyddschefer beräknar utredningen årskostnaden under lägsta grad av civilförvarsberedskap för arvoden och ersättningar för mistad inkomst åt civilförvarschefer och ställföreträdande civilförvarschefer sålunda.

I arvoden beräknas åtgå 360 000 kronor. Härvid har utredningen räknat med att arvodena till de icke heltidsanställda civilförvarscheferna genomsnittligt skola utgå med 2 700 kronor till 4, 1 800 kronor till 10, 1 200 kronor till 60, 720 kronor till 216 och 360 kronor till 220 civilförvarschefer eller sammanlagt 335 520 kronor. Skillnaden mellan 360 000 kronor och sistnämnda summa avser dels arvode till en heltidsanställd civilförvarschef i Stockholm och dels beräknade kostnader för arvoden till ställföreträdande civilförvarschefer.

Kostnaderna för bestridande av ersättningar för mistad inkomst åt civilförvarschefer och ställföreträdande civilförvarschefer uppskattar utredningen till 50 000 kronor.

Till vissa tjänstegrenschefer m. fl. inom allmänna civilförsvaret, som ha åligganden av sådan art, att tjänstgöringen för civilförsvarets räkning icke kan sägas vara begränsad till vissa dagar utan fortgår ganska regelbundet vid sidan av vederbörandes ordinarie arbete, förutsättes arvode skola utgå med visst belopp för år eller månad enligt av Kungl. Maj:t utfärdade bestämmelser.

För ifrågavarande befälspersonal inom allmänna civilförsvaret antager utredningen, att ett belopp av 200 000 kronor skall vara tillräckligt. Avlöningskostnaderna för det allmänna civilförsvarets personal i övrigt — vilken avses skola erhålla ersättning enligt i stort sett samma grunder, som gälla för den icke kommunalanställda personalen inom allmänna luftskyddet, ehuru med vissa förbättringar — beräknar utredningen uppgå till 500 000 kronor.

De angivna beloppen synas vara beräknade årskostnader under lägsta grad av civilförsvarsberedskap.

Beträffande innehållet i yttrandena över utredningens förslag får utskottet hänvisa till propositionen nr 270 (s. 38—39).

Föredragande statsrådet.

För egen del har föredragande statsrådet anfört följande beträffande frågan om ersättning till civilförsvarschefer och ställföreträdare för dem.

I propositionen med förslag till civilförsvarslag, m. m. har förutsatts, att i nuvarande situation indelningen i civilförsvarsområden bör ansluta till nu gällande indelning i luftskyddsområden, såvitt icke särskilda skäl påkalla annat. I berörda proposition har jag vidare föreslagit, att befattningshavare vid polis- och brandväsendet skola vara skyldiga att åtaga sig uppdrag såsom civilförsvarschef.

Civilförsvarsutredningen har föreslagit att — förutom ersättning för mistad inkomst — särskilt arvode skall utgå såväl i fred som krig till samtliga civilförsvarschefer, alltså även om de äro befattningshavare vid polisväsendet.

I denna fråga vill jag anföra följande. Hittills har beträffande sistnämnda befattningshavare uppdraget att vara luftskyddschef ansetts såsom ett tjänsteåliggande. Civilförsvarschefernas uppgifter komma icke väsentligt att skilja sig från de nuvarande luftskyddschefernas. Jämväl uppdraget att vara civilförsvarschef bör därför betraktas som ett tjänsteåliggande för befattningshavare vid polisväsendet, vilken erhåller sådant uppdrag. Med hänsyn till det nära samband, som kommer att förefinnas mellan brandväsendet och civilförsvaret, vari brandtjänsten ingår som den kanske viktigaste tjänstegre- nen, lär även ett uppdrag för befattningshavare vid brandväsendet inom civilförsvarsområdet att vara civilförsvarschef få betraktas som ett tjänsteåliggande. Vid sådant förhållande finner jag det icke böra ifrågakomma att tillerkänna nu nämnda befattningshavare särskilt arvode, då de inneha förordnande som civilförsvarschef. Under krig och eljest under högsta civilförsvarsberedskap kunna emellertid — med hänsyn till en eventuell avsevärd ökning av arbetsuppgifter, den bundenhet som torde bli en följd av den skärpta beredskapen och andra särskilda omständigheter — skäl föreligga att för visst eller vissa fall tillerkänna även civilförsvarschef, som är befattningshavare vid polis- och brandväsendet, särskilt arvode. Någon rätt härtill bör emellertid icke förefinnas ens under sådana förhållanden. Det bör därför få ankomma på Kungl. Maj:t att bestämma, i vilket eller vilka civilförsvarsområden och för vilken tidsperiod arvode må utgå under högsta civilförsvarsberedskap till nu ifrågavarande civilförsvarschefer.

Vad jag här anfört om civilförsvarschef (luftskyddschef) äger enahanda giltighet i fråga om ställföreträdare för honom (ställföreträdande luftskydds- chef).

Vad därefter angår sådana civilförsvarschefer, som ej äro befattningshavare vid polis- eller brandväsendet, anser jag att arvode bör utgå till dem både i fred och i krig. För bestämmandet av arvodesbeloppen i dessa fall

föreslår jag att civilförsvarsområdena av civilförsvarsstyrelsen indelas i grupper. Vid denna indelning torde hänsyn böra tagas till områdets omfattning, folkmängd, antalet och storleken av inom området belägna städer, köpingar och andra tätbebyggda samhällen samt viktigare skyddsföremål ävensom andra omständigheter, som kunna antagas komma att påverka civilförsvarschefens och hans ställföreträdarens arbetsbörda. Antalet grupper synes mig böra utgöra fem. Arvodet till civilförsvarschefen i envar av dessa fem grupper anser jag — med utgångspunkt från de av civilförsvarsutredningen föreslagna minimi- och maximiarvodena, vilka synas mig väl avvägda — böra under vanliga fredsförhållanden utgå med respektive 360, 480, 840, 1 200 och 1 800 kronor för år, för den händelse arvode icke samtidigt utgår till ställföreträdande civilförsvarschef. Under tid då högsta civilförsvarsberedskap råder böra dessa belopp höjas med 50 procent. Då ändrade förhållanden det föranleda, bör civilförsvarsstyrelsen kunna överflytta ett civilförsvarsområde från en grupp till en annan. Skyldighet torde därvid böra föreskrivas för civilförsvarschef att, därest hans område nedflyttas till lägre grupp, vidkännas härav föranledd minskning av arvodet.

För ställföreträdande civilförsvarschef, som förordnats att självständigt fullgöra vissa på civilförsvarschef eljest ankommande uppgifter, bör, då fråga är om person, som ej är befattningshavare vid polis- eller brandväsendet, länsstyrelsen bestämma arvodets storlek. Jag förutsätter därvid att arvodet icke utan Kungl. Maj:ts tillstånd bestämmes att utgå med högre belopp än hälften av det arvode, som tillkommer civilförsvarschefen i området eller som skulle ha tillkommit den sistnämnde, därest han icke varit befattningshavare vid polis- eller brandväsendet. Därvid bör, om arvode utgår till civilförsvarschefen, detta minskas med det till ställföreträdaren utgående arvodet, för såvitt Kungl. Maj:t ej annorlunda förordnar.

Vad nu sagts synes emellertid icke böra gälla i fråga om arvoden till civilförsvarschefer och ställföreträdare för dem i rikets tre största städer, därest dessa icke utses bland befattningshavare vid polis- eller brandväsendet. Med hänsyn till omfattningen av de civilförsvarsuppgifter, som komma att åvila civilförsvarscheferna och eventuellt ställföreträdarna i nämnda städer, torde ersättningen åt dessa civilförsvarschefer och ställföreträdare böra utgå med högre belopp än som följer av den förut angivna regeln. Det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att i varje särskilt fall bestämma arvodets storlek.

Såväl civilförsvarschef som ställföreträdare för honom böra komma i åtnjutande av ersättning för mistad arbetsinkomst. Då emellertid för flertalet av dessa befattningshavare sysslandet med civilförsvaret ingår i deras tjänsteåligganden, lärer sådan minskning endast i särskilda undantagsfall kunna ifrågakomma. Ersättningen i sådana fall bör allenast utgå, i den mån den mistade inkomsten överstiger det arvode, som tillkommer civilförsvarschefen respektive ställföreträdaren för den tid, varunder ifrågavarande inkomstförlust uppstått. I överensstämmelse med ett av civilförsvarsutredningen framställt förslag förutsätter jag vidare att ersättning för inkomstförlust under tjänstledighet icke skall utgå annat än om länsstyrelsen för sin del på förhand medgivit ledigheten. Är civilförsvarschef (ställföreträdare) egen företagare bör länsstyrelsen i efterhand pröva i vad mån de på honom ankommande civilförsvarsuppgifterna varit så omfattande att de ej skäligen kunnat fullgöras vid sidan av det ordinarie förvärsarbetet. I intet fall bör ersättningen för mistad inkomst få överstiga de sammanlagda avlöningsförmåner, som för den tid, varunder inkomstförlusten uppstått, utgå till den högst avlönade polischefen i civilförsvarsområdet.

Avlöning och annan ersättning, som enligt vad nu sagts skall tillkomma civilförsvarschef och ställföreträdare, skall gäldas av kommun, som jäm-

likt 45 § i förslaget till civilförsvarslag har att förskjuta de gemensamma kostnaderna för det allmänna civilförsvaret inom vederbörande civilförsvarsområde. Jämlikt 47 § 3 mom. utgår statsbidrag med kostnadernas fulla belopp.

Vad angår grunderna för avlöning till annan personal inom allmänna civilförsvaret hänvisar statsrådet till det förslag till avlöningsreglemente för personal i det allmänna civilförsvaret, vilket finnes intaget i propositionen nr 269/1944.

I fråga om beräkningen av kostnaderna för ersättningar till civilförsvarschefer, ställföreträdare och annan personal inom allmänna civilförsvaret anför föredragande statsrådet följande.

Medelsbehovet för bestridande av arvoden och ersättningar till civilförsvarschefer och ställföreträdare för dem ställer sig vanskligt att beräkna. Det är nämligen nu icke möjligt att bedöma, i vilken utsträckning man kommer att nödgas för ifrågavarande uppdrag taga i anspråk personer, som ej äro befattningshavare vid polis- eller brandväsendet. Vidare kan svårligen nu beräknas i vilken utsträckning ersättning för mistad inkomst kommer att utgå.

Då förordnande såsom civilförsvarschef eller ställföreträdare av annan än befattningshavare vid polis- eller brandväsendet endast bör förekomma då lämplig sådan befattningshavare ej finnes att tillgå eller eljest särskilda skäl därtill föranleda, torde ifrågavarande arvoden och ersättningar icke behöva uppgå till mera betydande belopp. I betraktande av vad sålunda anförts synes mig för ifrågavarande ändamål böra avses ett belopp av 100 000 kronor.

Vad därefter angår medelsbehovet för ersättningar åt annan personal inom civilförsvaret än civilförsvarschefer och ställföreträdare torde utredningens beräkning härav böra godtagas. Den kostnadsökning, som föranledes av att de i nyssberörda förslag till avlöningsreglemente intagna ersättningsbestämmelserna i vissa hänseenden innefatta förmånligare avlöningsvillkor än dem, varpå civilförsvarsutredningen grundat sina kostnadsberäkningar, synes icke bli av den storleksordning, att den behöver medföra någon höjning av de av utredningen beräknade kostnaderna. Under nästa budgetår skulle sålunda ersättningarna till personal i befälsställning, vars tjänstgöring icke kan hänföras till vissa dagar eller timmar, uppgå till 200 000 kronor och ersättningarna till övrig personal belöpa sig till 500 000 kronor. Nu angivna belopp äro beräknade under den förutsättningen att civilförsvarsberedskap kommer att råda hela nästa budgetår. Om normala fredliga förhållanden inträda under ett tidigt skede av budgetåret, komma uppenbarligen nämnda belopp att avsevärt underskridas. Då dessa kostnaders storlek sålunda i väsentlig grad är beroende av de med kriget sammanhängande förhållandena, synes det riktigast att icke nu äska särskilt anslag för dessa kostnaders bestridande. Ifrågavarande kostnader torde i stället i analogi med vad som för närvarande gäller i fråga om kostnader för avlöning av viss personal tillhörande det allmänna luftskyddet tills vidare böra bestridas av medel å förskottsstaten för försvarsväsendet.

Föredragande statsrådet anför slutligen följande.

Enligt 47 § i det denna dag framlagda förslaget till civilförsvarslag skall kommun i princip erhålla statsbidrag med hela kostnaden för administrationen av sådana åtgärder inom civilförsvaret, som avse inkvartering och därmed sammanhängande sociala uppgifter. Rätt skall dock föreligga för Kungl. Maj:t att såframt åtgärderna avse allenast civilförsvarsområdets egna

invånare, bestämma statsbidraget till endast två tredjedelar. Med ledning av uppgifter i ämnet, vilka lämnats av statens utrymningskommission, beräknar jag medelsbehovet för ifrågavarande ändamål under nästa budgetår till 75 000 kronor.

Sistnämnda kostnader samt kostnaderna för arvoden och andra ersättningar åt civilförvarschefer och ställföreträdande civilförvarschefer böra bestridas från ett gemensamt anslag, benämnt Civilförsvaret: Arvoden till civilförvarschefer m. m. Såsom framgår av vad förut anförts förutsätter jag att från ifrågavarande anslag jämväl skola bestridas de till sammanlagt 75 000 kronor beräknade kostnaderna för arvoden och andra ersättningar åt inkvarteringschefer, biträdande inkvarteringschefer och sambandsmän i militärbefäls- eller kårstaber. I följd härav torde anslaget, vilket bör erhålla förslagsanslags natur, uppföras med (100 000 + 75 000 + 75 000) 250 000 kronor.

I de två likalydande motionerna I: 334 av herr *Elmgren* och II: 531 av herr *Andersson* i Tungelsta har, bland annat, hemställts, att civilförvarscheferna skola erhålla arvoden i enlighet med civilförvarsutredningens förslag. Ett yrkande av liknande innebörd har, bland annat, framställts av herr *Axel Ivar Anderson* i motionen I: 339. Slutligen har i motionen I: 328 av herr *Sandler* hemställts, att till befattningshavare vid polis- eller brandväsendet må utgå arvode såom civilförvarschef eller dennes ställföreträdare med samma belopp som till annan sådan chef eller ställföreträdare.

Till stöd för yrkandena i motionerna har väsentligen anförts följande.

Flertalet av de såsom luftskyddschefer förordnade polischeferna ha tvingats tillgripa en stor del av sin fritid för att lösa med luftskyddet förenade arbetsuppgifter. I samband med genomförandet av civilförvarsorganisationen kommer omfattningen och vikten av de uppgifter, som redan nu åvila luftskyddscheferna, att ökas. Bland annat tillkomma uppgifter, avseende undanförelse och förstöring. Vidare skola civilförvarscheferna även på landsbygden svara för inkvartering och andra därmed sammanhängande uppgifter av social natur, göromål, varmed luftskyddscheferna på landsbygden hittills icke behövt taga befattning. Slutligen synes det ur rättvisesynpunkt skäligt att polischef, som förordnats som civilförvarschef och därigenom fått sin arbetsbörda ökad i förhållande till övriga polischefer erhåller kompensation härför. Motsvarande gäller även såsom civilförvarschefer förordnade befattningshavare vid brandväsendet.

Om civilförvarscheferna tillerkännas särskilda arvoden för detta uppdrag, kan man förvänta, att detta kommer att i hög grad stimulera intresset för det med uppdraget följande arbetet, varigenom organisationen i botteninstansen får ett helt annat värde. Erhålla civilförvarscheferna icke särskilda arvoden kommer detta sannolikt att medföra ökade krav på arvoden till tjänstegrenschefer och andra biträden åt civilförvarscheferna. Vidare kan det medföra, att arbetsuppgifter, som eljest skulle ha kunnat överlämnas åt civilförvarscheferna, i stället måste handläggas av länsstyrelserna eller civilförvarsstyrelsen.

Utskottet. Utskottet anser i likhet med föredragande statsrådet att arvode bör utgå till sådana civilförsvarschefer och ställföreträdare, som ej äro befattningshavare vid polis- eller brandväsendet.

Utskottet har vidare funnit starka skäl tala för att även de befattningshavare vid polis- eller brandväsendet, som förordnats till civilförsvarschefer eller ställföreträdare, tillerkännas arvode. Dock ha betänkligheter häremot jämväl framförts, särskilt såvitt angår de statsavlönade befattningshavarna vid polisväsendet.

Det synes utskottet icke nödvändigt att nu taga ställning till frågan om arvode under tid då civilförsvarsberedskap ej råder till sådana statsavlönade civilförsvarschefer eller ställföreträdare. Då det angelägnaste nu torde vara att förstärka civilförsvarsorganisationen under rådande beredskap, vill utskottet föreslå att Kungl. Maj:t gives bemyndigande att efter verkställd utredning av behovet, ur synpunkten av civilförsvarsuppgifternas tillfredsställande fullgörande, tillägga dessa civilförsvarschefer arvoden med högst samma belopp, som enligt vad nedan sägs skall utgå till civilförsvarschef, som ej är statsavlönad befattningshavare vid polisväsendet.

Arvodet till icke statsavlönade civilförsvarschefer bör enligt utskottets mening utgå jämlikt någon av de arvodesgrupper, som enligt Kungl. Maj:ts förslag skola gälla för civilförsvarschefer, som icke äro befattningshavare vid polis- eller brandväsendet. Arvodet bör alltså icke såsom civilförsvarsutredningen föreslagit bestämmas halvårsvis i efterhand. De angivna arvodesbeloppen böra i enlighet med civilförsvarsutredningens förslag utgå med 50 procent förhöjning under tid då förordnande om civilförsvarsberedskap gäller.

För sådan ställföreträdare för civilförsvarschef, som förordnats att självständigt fullgöra vissa på civilförsvarschef eljest ankommande uppgifter, bör, om han ej är statsavlönad befattningshavare vid polisväsendet, arvode utgå i enlighet med vad i Kungl. Maj:ts förslag förordats skola gälla för sådan ställföreträdare, som ej är befattningshavare vid polis- eller brandväsendet.

Vad beträffar sådan ställföreträdare, som är statsavlönad befattningshavare vid polisväsendet, bör Kungl. Maj:t efter utredning angående behovet kunna tillerkänna denne särskilt arvode. Detta arvode bör, om ej särskilda skäl föranleda annat, utgå med högst hälften av det arvode, som tillkommer civilförsvarschefen inom området eller skulle ha tillkommit den sistnämnde, om han ej varit statsavlönad befattningshavare vid polisväsendet.

Mot Kungl. Maj:ts förslag om minskning av civilförsvarschefens arvode, när arvode utgår till ställföreträdare, har utskottet intet att erinra.

I propositionen nr 270 har föreslagits att Kungl. Maj:t skall i varje särskilt fall bestämma arvodets storlek till civilförsvarschefer och ställföreträdare i rikets tre största städer, när fråga ej är om befattningshavare vid polis- eller brandväsendet. Utskottet biträder detta förslag med den modifikationen att denna Kungl. Maj:ts bestämmanderätt även skall avse ersättningen till civilförsvarschefer och ställföreträdare, som tillhöra nyssnämnda kategori befattningshavare, såvitt angår statsavlönade sådana befattningshavare dock endast under tid då civilförsvarsberedskap är anbefalld.

Såväl civilförsvarschef som ställföreträdare böra komma i åtnjutande av ersättning för mistad arbetsinkomst och detta även om de äro befattningshavare vid polis- eller brandväsendet. Ersättningen bör bestämmas enligt de grunder, som föreslagits i nyssnämnda proposition med det tillägget att, såsom civilförvarsutredningen föreslagit, ersättningen i intet fall må utgå med högre belopp än efter 12 000 kronor för år.

Kostnaderna för arvoden, ersättningar för mistad inkomst och reseersättningar åt civilförsvarscheferna och ställföreträdarna uppskattar utskottet till 250 000 kronor, vilket innebär en höjning i förhållande till Kungl. Maj:ts förslag med 150 000 kronor. Utskottet har till utgångspunkt vid denna uppskattning, i huvudsak använt den av civilförvarsutredningen verkställda beräkningen, därvid viss reduktion gjorts dels med hänsyn till att arvode till äventyrs icke kommer att utgå eller kommer att utgå med allenast ett jämkat belopp till vissa civilförsvarschefer, som äro statsavlönade befattningshavare vid polisväsendet, dels ock att utskottet i detta sammanhang räknar med att civilförsvarscheferna och deras ställföreträdare komma att genomsnittligt vara tillsatta under allenast tre fjärdedelar av budgetåret 1944/45.

Utskottet förutsätter att föreskrifterna i kungörelsen den 28 juni 1941 (nr 556) med bestämmelser om arvode m. m. åt vissa luftskyddschefer och ställföreträdande luftskyddschefer — vilken kungörelse upphört att gälla den 30 juni 1944 — göras tillämpliga jämväl under budgetåret 1944/45 intill dess ny organisation av det lokala civila försvaret må varda genomförd. De kostnader som kunna föräntas härav beräknar utskottet till omkring en fjärdedel av nettoutgifterna för ifrågavarande ändamål under budgetåret 1942/43 eller till 20 000 kronor. Dessa kostnader förutsätter utskottet skola bestridas från det i propositionen föreslagna nya anslaget till Civilförsvaret: Arvoden till vissa civilförsvarschefer m. m., ur vilken anslagsbeteckning dock ordet vissa bör utgå. Sammanlagt skulle alltså för arvoden och andra ersättningar åt civilförsvarschefer och ställföreträdare samt luftskyddschefer och ställföreträdande luftskyddschefer utgå 270 000 kronor under budgetåret 1944/45.

Från detta anslag skola vidare enligt Kungl. Maj:ts förslag gäldas de till sammanlagt 150 000 kronor beräknade kostnaderna under budgetåret 1944/45 för dels ersättningar åt inkvarteringschefer, biträdande inkvarteringschefer och sambandsmän i militärbefäls- eller kårstaber, dels ock administrationen av sådana åtgärder inom civilförsvaret, som avse inkvartering och därmed sammanhängande sociala uppgifter. Den omständigheten att ifrågavarande administrationskostnader komma att avse en kortare tidsperiod än som avsetts i Kungl. Maj:ts förslag föranleder utskottet att föreslå en sänkning av nyssnämnda belopp å 150 000 kronor till 125 000 kronor.

I enlighet med vad sålunda anförts bör ifrågavarande förslagsanslag till Civilförsvaret: Arvoden till civilförsvarschefer m. m. uppföras med 270 000 + 125 000) 395 000 kronor.

I fråga om grunderna för avlöning till annan personal inom allmänna civilförsvaret än civilförsvarschefer och ställföreträdare får utskottet hänvisa till utskottets utlåtande över Kungl. Maj:ts proposition nr 269 med för-

slag till avlöningsreglemente för personal i det allmänna civilförsvaret. Med utskottets ställningstagande i angivna fråga uppkommer en kostnadsökning i förhållande till vad Kungl. Maj:ts förslag skulle komma att föranleda, vilken torde kunna uppskattas till omkring 125 000 kronor för år, så länge nuvarande beredskapsläge består i huvudsak oförändrat.

Utöver vad utskottet sålunda anfört föranleder vad föredragande statsrådet andragit i propositionen nr 270 om civilförsvarets organisation i civilförsvarsområdena icke något uttalande från utskottets sida.

Civilförsvarets utbildnings- och försöksverksamhet m. m.

Under de senaste budgetåren ha å riksstaten funnits uppförda följande anslag för att tillgodose luftskyddets utbildningsändamål, nämligen Civilt luftskydd: Luftskyddsövningar, Civilt luftskydd: Statens luftskyddsskola, Civilt luftskydd: Bidrag till enskilda sammanslutningar för utbildning av luftskyddspersonal m. m., Civilt luftskydd: Gasskyddsutrustning och Civilt luftskydd: Anskaffande av viss gasskyddsmateriel för förbrukningsändamål m. m. För utbildning och övning av utrymnings- och socialtjänstpersonal samt kokvagnspersonal till socialtjänstens rörliga utspisningsenheter ha medel för budgetåret 1943/44 beviljats under anslaget Anskaffande av utrustning till luftskyddshärbärgen och rörliga utspisningsenheter m. m. Kostnaderna för utbildning av inkvarteringsnämndernas ledamöter ha bestritts från anslaget till Förberedande åtgärder för mottagande av evakuerad civilbefolkning m. m.

Alltsedan budgetåret 1941/42 har i riksstaten funnits upptaget ett förslagsanslag, benämnt Civilt luftskydd: Försöksverksamhet för det ändamål namnet anger.

Anslaget till Civilt luftskydd: Luftskyddsövningar är avsett att användas för bekostande av sådana luftskyddsövningar, som anordnas på luftskyddsinspektionens initiativ i avsikt att dels pröva luftskyddstjänstens organisation, dels ock utröna luftskyddets funktionsduglighet inom olika delar av landet.

Till ifrågavarande ändamål har för budgetåret 1943/44 anvisats ett förslagsanslag av 100 000 kronor, av vilket belopp ungefär hälften är avsedd att fördelas på länsstyrelserna att användas för sådana övningar, som dessa anordna på anmodan av luftskyddsinspektionen. Vidare har inspektionen bemyndigats att från detta anslag bestrida ersättningar dels till sakkunniga, vilka tillfälligt anlitas såsom övningsledare inom annat luftskyddsområde än det, i vilket de må inneha befattning inom luftskyddet, dels för uppdrag såsom skademarkeringschef med högst 100 kronor för en och samma övning.

För budgetåret 1944/45 har luftskyddsinspektionen för att möjliggöra en önskvärd ökning av övningsverksamheten föreslagit en höjning av övningsanslaget till 150 000 kronor.

Staten utrymningskommission, som för budgetåret 1943/44 av anslaget till Anskaffande av utrustning till luftskyddshärbärgen och rörliga utspis-

ningsenheter m. m. disponerar ett belopp av 75 000 kronor för övnings- och utbildningsverksamhet, beräknar anslagsbehovet till övningar för budgetåret 1944/45 för den kommissionen nu underställda organisationen till 40 000 kronor.

Föredragande statsrådet anser att övningsverksamheten inom civilförsvaret, vilken enligt statsrådets mening är av synnerligen stor betydelse för upprätthållande av civilförsvarets effektivitet, bör i rådande läge bedrivas i minst samma omfattning som för närvarande gäller i fråga om luftskyddet. För bestridande av kostnader för civilförvarsövningar, varmed i förevarande sammanhang avses övningar, som anordnas på civilförvarsstyrelsens initiativ eller i länsstyrelsernas regi, beräknar statsrådet ett belopp av 150 000 kronor. Detta belopp avser endast övningar av normal omfattning. Skulle övningar av större omfattning bli erforderliga, kan — anför statsrådet — ett överskridande av sistnämnda belopp bli nödvändigt. — I analogi med vad nu är fallet inom luftskyddet föreslås slutligen civilförvarsstyrelsen bära bemyndigas att från förevarande anslag utgiva ersättningar dels till sakkunniga, vilka tillfälligt anlitas såsom övningsledare inom annat civilförvarsområde än det, i vilket de må inneha befattning inom civilförsvaret, dels för uppdrag såsom skademarkeringschef med högst 100 kronor för en övning.

Anslaget till *Civilt luftskydd*: *Statens luftskyddsskola* utgjorde för budgetåret 1943/44 65 000 kronor, varav 20 000 kronor voro avsedda för själva utbildningsverksamheten vid luftskyddsskolan, 15 000 kronor för samma verksamhet vid de genom länsstyrelserna anordnade kurserna och 30 000 kronor för resekostnads- och traktamentsersättning för deltagande i kurser vid skolan.

För budgetåret 1944/45 har *luftskyddsinspektionen* beräknat medelsbehovet till oförändrat 65 000 kronor.

Statens utrymningskommission framhåller att ett betydande utbildningsbehov föreligger i anledning av utrymnings- och socialtjänstens inlemmande i civilförvarsorganisationen under den närmaste tiden efter den nya organisationens ikraftträdande. Kommissionen beräknar att medelsbehovet för ifrågavarande utbildning kommer att uppgå till 50 000 kronor under budgetåret 1944/45.

Föredragande statsrådet finner en utvidgning av den för närvarande vid *statens luftskyddsskola* och av länsstyrelserna anordnade utbildningsverksamheten ofrånkomlig under första budgetåret efter den nya organisationens genomförande. Det belopp om sammanlagt 115 000 kronor, vilket enligt luftskyddsinspektionens och utrymningskommissionens äskanden skulle erfordras, anser statsrådet dock böra kunna begränsas till 100 000 kronor.

Anslaget till *Civilt luftskydd*: Bidrag till enskilda sammanlutningar för utbildning av luftskyddspersonal m. m. har för budgetåret 1943/44 uppförts med 425 000 kronor, varav 375 000 kronor avsetts såsom bidrag till riksluftskyddsförbundet och 50 000 kronor såsom bidrag till föreningen Svenska röda korset.

Luftskyddsinspektionen har dels tillstyrkt en av riksluftskyddsförbundet

gjord framställning om ett anslag till förbundet för budgetåret 1944/45 av 393 000 kronor, dels ock hemställt att ett belopp av 50 000 kronor anslås till den av röda korset bedrivna utbildningsverksamhet, som står under inspektionens inseeende.

Beräffande *föredragande statsrådets* uttalande i förevarande hänseende återkommer utskottet i det följande.

Till *Civilt luftskydd*: *Försöksverksamhet* har för budgetåret 1943/44 anvisats ett förslagsanslag av 45 000 kronor. Av detta belopp voro 20 000 kronor avsedda för luftskyddsinspektionens egen försöksverksamhet, under det att 25 000 kronor beräknats för bestridande av kostnaderna för den försöksverksamhet, som av försvarsväsendets kemiska anstalt utföres för inspektionens räkning.

För budgetåret 1944/45 har *föredragande statsrådet* med anledning av medelsäskanden, som framställts av luftskyddsinspektionen och försvarets fabriksstyrelse, beräknat anslagsbehovet för ifrågavarande ändamål till oförändrat 45 000 kronor.

Civilt försvarsutredningens förslag och däröver avgivna yttranden.

I propositionen nr 270 lämnas följande redogörelse för det huvudsakliga innehållet i civilförsvarsutredningens förslag beträffande civilförsvarsutbildningen.

Förevarande utbildning skulle bedrivas dels centralt för riket i dess helhet eller eljest gemensamt för ett flertal civilförsvarsområden, central utbildning, dels ock inom de särskilda civilförsvarsområdena, lokal utbildning.

Den centrala utbildningen för civilförsvarets uppgifter skulle fortfarande ankomma på statens luftskyddsskola, vars benämning borde ändras till statens civilförsvarsskola. Vid skolan skulle utbildas civilförsvarschefer och ställföreträdare för dem, tjänstegrenschefer och annan befälspersonal inom allmänna civilförsvaret, som ej lämpligen kunde utbildas vid den lokala utbildningen, verkskyddsledare vid större och medelstora verkskydd, vissa instruktörer och viss specialistpersonal. I den mån förhållandena det medgäve, borde undervisningsverksamheten vid civilförsvarsskolan bedrivas icke blott vid dennas ordinarie förläggning utan även genom kurser i de olika länen.

Riksluftskyddsförbundet förutsattes skola handha central utbildning av ungefär den beskaffenhet, som förbundet för närvarande bedreve. Nära samarbete skulle emellertid etableras med civilförsvarsskolan, vars lokaler och utrustning borde kunna, i den mån så kunde ske utan hinder för civilförsvarsskolans verksamhet, utnyttjas av förbundet.

De direkta kostnaderna för utbildningen vid civilförsvarsskolan, såsom utgifter för lokaler, lärararvoden och undervisningsmateriel borde helt bestridas av staten. Kostnaderna för civilförsvarschefernas och deras ställföreträdarens ävensom i vissa fall inkvarterings- och socialtjänstpersonalens resor och uppehälle i samband med denna utbildning borde visserligen förskjutas av kommunerna, men dessa skulle äga rätt till full ersättning härför av statsmedel. Rese- och traktamentsersättningar för övriga kursdeltagare, med undantag av verkskyddspersonal, borde förskjutas av kommunerna med rätt för dem till bidrag av statsmedel med två tredjedelar av dessa kostnaders belopp. Motsvarande kostnader för verkskyddspersonal borde bestridas av ägaren (inne-

havaren) av den anläggning eller byggnad, för vilken verkskyddet vore anordnat.

Vad beträffar den lokala utbildningen finner utredningen skäl icke tala för avvikelse från det nu rådande systemet med utbildning genom de frivilliga organisationernas försorg. Ansvaret för att utbildningen bedrevs i erforderlig utsträckning och på tillfredsställande sätt borde dock ytterst åvila vederbörande civilförsvarschef. Om inom något område utbildningen ej skedde genom frivillig organisations försorg, borde vederbörande kommun vara skyldig att efter anmaning av civilförsvarschefen föranstalta om att utbildningsverksamheten ordnades. Samtliga civilförsvarspliktiga borde erhålla en grundläggande utbildning, främst i brandbekämpning. Det syntes i regel tillräckligt att den civilförsvarspliktige ägnade sin fritid under två eller tre kvällar åt den grundläggande utbildningen.

I de fall, då den lokala utbildningen anordnades av kommun, syntes beträffande kostnaderna böra gälla att kommunen skulle svara för kostnaderna men få statsbidrag med två tredjedelar. Oavsett om lokal utbildning anordnades av förening eller av kommun, borde den sistnämnda emellertid vara skyldig att utan ersättning ställa lokaler till förfogande för utbildningsverksamhetens bedrivande. Kommun borde också vara skyldig att helt bestrida de rese- och traktamentskostnader, som kunde uppstå för deltagande i lokal utbildning, ävensom kostnader för vikarier för deltagare eller ersättning för arbetsinkomst, som deltagare ginge miste om på grund av utbildningen. Från nu angivna regler föreslår utredningen emellertid det undantaget, att kostnaden för tilläggsutbildning — varmed utredningen synes åsyfta den mera specialiserade utbildning, som meddelas utöver den grundläggande utbildningen — i vad den avser verkskyddspersonal, däri inbegripet ersättning för mistad arbetsinkomst m. m., skall bestridas av anläggningens eller byggnadens ägare (innehavare). Utredningen förutsätter vidare, att statsverket även i fortsättningen kostnadsfritt kommer att ställa vissa för den lokala utbildningen erforderliga slag av övningsmateriel, utrustning och förnödenheter till förfogande.

I yttrandena över civilförsvarsutredningens förslag har allenast framförts ett fåtal erinringar. I propositionen nr 268 (s. 189) med förslag till civilförsvarslag m. m. har återgivits ett par remissuttalanden, vilka bland annat gå ut på att den föreslagna medverkan i utbildningsverksamheten från kommunernas sida borde ökas. I övrigt må nämnas, att *statskontoret* hävdar, att den elementära undervisningen i huvudsak bör förläggas till skolorna och att viss utbildning därjämte bör meddelas i samband med värnpliktstjänstgöringen.

Föredragande statsrådet.

För egen del anför föredragande statsrådet i utbildningsfrågan till en början följande.

Till de synpunkter med avseende å civilförsvarsutbildningen, som framförts av civilförsvarsutredningen, ansluter jag mig i huvudsak. Sålunda delar jag utredningens mening, att den centrala utbildningen skall som hittills bedrivas vid en statlig utbildningsanstalt, statens civilförsvarsskola, samt att skolans verksamhet skall utövas även genom kurser i länen. Vid dessa kurser torde jämväl civilförsvarsdirektörerna böra medverka. På civilförsvarsdirektören bör vidare såsom ett tjänsteåliggande ankomma att för länsstyrelsens räk-

ning leda kurser, företrädesvis för civilförsvarsbefäl inom länet. De kostnader, som uppstå i samband med den centrala utbildningsverksamheten, förutsätter jag skola gäldas och fördelas i samma ordning som utredningen förordat i fråga om kostnaderna för utbildning vid civilförsvarskolan. — I likhet med utredningen anser jag vidare att riksluftskyddsförbundets centrala utbildningsverksamhet bör fortsättas, därvid samarbetet med statens civilförsvarskola bör göras så intimt som möjligt.

Vad den lokala utbildningen beträffar må följande anföras.

Enligt min mening bör viss civilförvarsutbildning meddelas såväl i skolorna som under värnpliktstjänstgöringen. Utöver den utbildning, som sålunda avses skola äga rum i skolorna, bör emellertid å tätorter en grundläggande civilförvarsutbildning meddelas så stor del av den vuxna icke värnpliktiga befolkningen som möjligt.

Jämlikt 45 § 1 mom. i det denna dag avgivna förslaget till civilförvarslag åligger det kommunen att i enlighet med gällande organisationsplan ekonomiskt och materiellt svara för upprätthållande av det allmänna civilförsvaret. Det ekonomiska ansvaret för utbildningen inom det allmänna civilförsvaret kommer härigenom att i första hand åvila kommunerna. I fråga om det särskilda civilförsvaret inom kommunen har denna enligt 2 mom. i samma § att, i den mån skyldighet härutinnan icke åvilar ägare eller innehavare av anläggning eller byggnad, sörja för att personalen i erforderlig omfattning utbildas och övas. Den skyldighet som åvilar ägare och innehavare av anläggning eller byggnad med avseende å utbildningen är i lagförslaget (53 §) begränsad till ombesörjande av utbildning av verksskyddspersonal i enlighet med de bestämmelser Konungen därom utfärdar. Jag förutsätter att denna skyldighet av Kungl. Maj:t föreskrives skola omfatta all utbildning av verksskyddspersonal utöver den grundläggande utbildningen med därtill hörande repetitionsutbildning.

Såsom följer av 47 § i nyssnämnda förslag skall kommunen äga rätt till statsbidrag för sina kostnader för den lokala utbildningen. Är fråga om dylik utbildning av personal för ombesörjande av inkvartering och därmed sammanhängande sociala uppgifter, utgår som regel statsbidrag med kostnadernas fulla belopp. Eljest skall statsbidraget utgöra två tredjedelar av kostnaderna. I fråga om rätten till statsbidrag ha emellertid i båda fallen flera kostnadsgrupper undantagits.

Vad angår beräkningen av de statliga kostnaderna för den utbildning, som avses skola ske genom kommunernas och de frivilliga organisationernas försorg, anför föredragande statsrådet följande. (För statsrådets ståndpunkt i fråga om medelsbehovet för viss annan utbildnings- och övningsverksamhet har redogörelse lämnats i det föregående.)

Hittills har den lokala utbildningen av sådan personal, som efter civilförvarsorganisationens ikraftträdande avses skola ingå i civilförsvaret, av staten understötts ekonomiskt — fränsett genom tillhandahållande av utbildningsmateriel — huvudsakligen i den formen att statsbidrag lämnats riksluftskyddsförbundet och röda korset. Enligt vad tidigare anförts skola kommunerna ha det primära ekonomiska ansvaret för att den lokala civilförvarsutbildningen ordnas. Därvid har emellertid förutsatts, att kommunerna komma att anlita de frivilliga försvarsorganisationerna, vilka genom avtal skulle tillförbindas att ombesörja åtminstone viss del av den lokala utbildningen. I följd härav torde särskilt statsbidrag icke längre böra ställas till de frivilliga försvarsorganisationernas förfogande, i den mån detta är avsett för bestridande av organisationernas kostnader för den lokala utbildningen. Statsbidrag

till denna utbildning kommer att utgå endast indirekt genom att kommunerna erhålla dylikt bidrag till sina utbildningskostnader, av vilka en stor del torde komma att utgöras av ersättningar till de frivilliga organisationerna för deras medverkan i den lokala utbildningen.

Vid angivna förhållande torde det statsbidrag å 50 000 kronor, som för ett-
vart av de senaste budgetåren tilldelats överstyrelsen för svenska röda korset, icke längre böra utgå. Nämda bidrag är nämligen avsett för bestridande av kostnaden för lokal utbildning av luftskyddssamariter. För ändamålet bör i stället ett belopp av 50 000 kronor inräknas i det anslagsbelopp, som erfordras för bestridande av statsbidrag till de utbildningskostnader som det jämlikt 47 § i berörda förslag till civilförsvarslag åligger staten att utgiva till kommunerna.

Vad riksluftskyddsförbundet beträffar har förbundet hemställt att liksom för innevarande budgetår erhålla bland annat 300 000 kronor att tilldelas länsluftskyddsförbunden som bidrag till deras utbildningsverksamhet. Om man antager att detta belopp — mot vars storlek i och för sig intet synes vara att erinra — av alla länsluftskyddsförbund disponerats på i huvudsak samma sätt som det till Stockholms läns luftskyddsförbund under nästföregående år utdelade statsbidraget, skulle omkring 90 procent eller cirka 270 000 kronor belöpa på den lokala av luftskyddsföreningarna anordnade utbildningsverksamheten. Återstoden, 30 000 kronor, skulle däremot avse kostnader för avlöning åt chefsinstruktörerna i länen och andra utgifter för den verksamhet, som bedrivs centralt inom varje län.

På grundval av denna fördelning vill jag förorda att 30 000 kronor ställas till riksluftskyddsförbundets förfogande att utdelas till länsförbunden såsom bidrag till deras centralt inom länen bedrivna verksamhet. Beloppet å 270 000 kronor synes böra ingå i det anslagsbelopp, som enligt vad nyss sagts avses skola anvisas för statsbidrag till kommunernas utbildningskostnader. Någon minskning av sistnämnda bidragsbelopp med hänsyn till att kommunerna själva i regel skola vidkännas en tredjedel av de utbildningskostnader, å vilka statsbidrag utgå, synes icke böra ske. Storleken av kommunernas faktiska utgifter för bidrag till luftskyddsföreningarnas utbildningsverksamhet torde nämligen under de senaste åren ha uppgått till belopp, som åtminstone motsvarar nyssnämnda tredjedel av ifrågavarande utbildningskostnader.

De utbildningskostnader, för vilka nu angivna statsbidragsbelopp äro beräknade, ha i stort sett endast avseende å hemskyddspersonal. Jämlikt förslaget till civilförsvarslag skola reglerna om fördelning mellan stat och kommun av det ekonomiska ansvaret för utbildningen även gälla personal i det allmänna civilförsvaret. Härvid är att märka att staten i regel skall helt ersätta kommunerna för deras kostnader för utbildning av inkvarterings- och socialtjänstpersonal. Då ifrågavarande kostnader för det allmänna civilförsvarets personal huvudsakligen avse ersättningar åt instruktörer och då dessa senare i stor utsträckning torde komma att utgöras av sådan kommunalanställd personal, för vars avlöning kommunerna jämlikt förslaget till civilförsvarslag (20 §) skola helt svara utan rätt till statsbidrag, synes ett belopp av 50 000 kronor vara tillräckligt för bestridande av statens bidrag till kostnaderna för sådan utbildning av ifrågavarande slag, som ej meddelas genom frivillig organisation.

I enlighet med vad nu sagts skulle således för gäldande av statsbidrag till kommunernas kostnader under nästkommande budgetår erfordras ett belopp av (50 000 + 270 000 + 50 000) 370 000 kronor. Med hänsyn till att det statsbidrag som skall utbetalas under nästa budgetår allenast torde komma att avse uppkomna kostnader under tiden $\frac{1}{7}$ — $\frac{31}{12}$ 1944 (jämför 48 § i förslaget

till civilförsvarslag) bör hälften av sistnämnda belopp eller 185 000 kronor anvisas för ändamålet å nästa budgetårs anslag.

Beträffande frågan om anslag till riksluftskyddsförbundet anför föredragande statsrådet följande.

En väsentlig förutsättning för att luftskyddsföreningarna skola kunna fylla de uppgifter som avses skola tillkomma dem är, att de erhålla tillgång till goda instruktörer med kunskaper grundade på senaste erfarenhetsrön om medel och metoder vid krigföringen. För uppfyllande av detta villkor är det av stor betydelse att den utbildningsverksamhet, som bedrivs av riksluftskyddsförbundet centralt för riket och av länsluftskyddsförbunden centralt inom länen alltjämt fortgår. I det föregående har jag förordat att ett belopp av 30 000 kronor anvisas för bestridande av kostnaderna för länsluftskyddsförbundens centrala utbildningsverksamhet i länen. Vad beträffar frågan om anslag till riksluftskyddsförbundets centrala verksamhet må anföras följande. Förbundets ekonomiska ställning är god. Sålunda hade vid innevarande budgetårs ingång förbundets fonder en sammanlagd behållning av 610 000 kronor. I proposition nr 254 till 1943 års riksdag angående anslag till det civila luftskyddet för innevarande budgetår uttalade föredragande departementschefen att det icke kunde anses tillfredsställande att för närvarande en fortsatt fondbildning möjliggjordes genom statsbidrag. Denna uppfattning delas av mig. Med hänsyn härtill och till det ekonomiska utfallet av förbundets centrala verksamhet under år 1943 torde bidraget till den centrala verksamheten böra för nästa budgetår bestämmas till 50 000 kronor. Det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att närmare ange de ändamål, vartill statsbidraget skall användas. Jag förordar sålunda att till riksluftskyddsförbundets förfogande ställes ett belopp av 80 000 kronor, varav 30 000 kronor avse bidrag till länsförbundens utbildningsverksamhet.

För bestridande av de kostnader, som enligt vad föredragande statsrådet sålunda förordat skulle gäldas av staten föreslår statsrådet att två anslag anvisas, benämnda Civilförsvaret: Utbildnings- och försöksverksamhet samt Civilförsvaret: Bidrag till riksluftskyddsförbundet. Förstnämnda anslag borde uppföras med (150 000 för civilförsvarsövningar + 100 000 för den centrala utbildningsverksamheten + 185 000 som bidrag till kommunernas utbildningsverksamhet + 45 000 till försöksverksamhet) = 480 000 kronor och erhålla förslagsanslags karaktär. Anslaget till Civilförsvaret: Bidrag till riksluftskyddsförbundet borde uppföras med 80 000 kronor och vara obetecknat.

Kostnader för sådan utbildningsmateriel, som avses skola tillhandahållas kostnadsfritt av staten, förutsätter föredragande statsrådet skola bestridas från det anslag till Civilförsvaret: Engångsanskaffning av materiel m. m., som föreslås skola uppföras å riksstaten för budgetåret 1944/45.

Utskottet.

På grund av innehållet i 45 § i det för riksdagen framlagda förslaget till civilförsvarslag — mot vilket lagrum utskottet icke haft något att erinra i det avseende varom här är fråga — åligger det kommun att i enlighet med gällande organisationsplan ekonomiskt och materiellt svara för utbildningen inom det allmänna civilförsvaret samt att, med visst undantag, sörja för att personalen inom det särskilda civilförsvaret i erforderlig omfattning utbildas och övas. Sistnämnda utbildning har hittills i regel handhäfts av

riksluftskyddsförbundet och föreningen svenska röda korset, vilka för sin verksamhet erhållit statsbidrag. I propositionen nr 270 förutsättes, att kommunerna komma att anlita de frivilliga försvarsorganisationerna, vilka genom avtal skulle tillförbindas att ombesörja åtminstone viss del av den lokala utbildningen. För sina kostnader på grund av dylika avtal skola kommunerna enligt Kungl. Maj:ts förslag i princip erhålla ersättning av statsmedel med två tredjedelar. Som följd härav avses statsbidrag icke längre böra direkt ställas till de frivilliga organisationernas förfogande för deras befattning med den lokala utbildningen.

I enlighet härmed föreslås att det statsanslag, som äskats av svenska röda korset för budgetåret 1944/45 och som är avsett för lokal utbildning av luftskyddssamariter, icke längre skall utgå direkt till röda korset. Vad beträffar frågan om anslag till riksluftskyddsförbundets länsförbund har föredragande statsrådet med utgångspunkt från dispositionen av de medel, som ställts till förfogande för Stockholms länsförbund under nästföregående år, förordat att tio procent, d. v. s. 30 000 kronor, av det till länsförbundens verksamhet äskade statsanslaget anslås till den verksamhet, som bedrivs centralt inom varje län av de till riksluftskyddsförbundet anslutna länsförbunden.

I en till utskottet inkommen promemoria från ordföranden i riksluftskyddsförbundets arbetsutskott — vari bland annat framhålles att nyssnämnda procentsiffra bör vara 20 i stället för 10 — har hemställts, att statsbidraget till länsförbundens centralt bedrivna verksamhet måtte utgå med minst 87 500 kronor motsvarande ett genomsnittsanslag av 3 500 kronor till varje länsförbund.

Utskottet anser sig icke böra frångå Kungl. Maj:ts förslag i förevarande hänseende. Därest emellertid Kungl. Maj:t efter framställning skulle finna att ytterligare statsbidrag bör utgå till den centralt inom varje län bedrivna verksamheten, vilken står under ledning av vederbörande länsförbund, anser utskottet att hinder ej bör möta för Kungl. Maj:t att från förenämnda förslagsanslag till Civilförsvaret: Utbildnings- och försöksverksamhet disponera erforderliga belopp.

Vid angivna förhållande biträder utskottet, som i likhet med föredragande statsrådet anser att riksluftskyddsförbundets centrala verksamhet under budgetåret 1944/45 bör understödjas med 50 000 kronor, Kungl. Maj:ts förslag om att förbundet nu beviljas ett anslag av (30 000 + 50 000) 80 000 kronor.

Föredragande statsrådet har uttalat att utöver den utbildning, som avses skola äga rum i skolorna, bör å tätorter en grundläggande civilförsvarsutbildning meddelas så stor del av den vuxna icke värnpliktiga befolkningen som möjligt. Beträffande utskottets åsikt i denna fråga tillåter sig utskottet att hänvisa till sitt uttalande i anslutning till 12 § förslaget till civilförsvarslag i utskottets utlåtande nr 5.

Vad föredragande statsrådet i övrigt anfört och föreslagit beträffande civilförsvarets utbildnings- och försöksverksamhet föranleder intet annat uttalande från utskottets sida än att utskottet vill understryka att utbildningsverksamheten skall stå under tillsyn av civilförsvarsmyndigheterna.

Materiel och anordningar för civilförsvaret.

Enligt Kungl. Maj:ts för riksdagen framlagda förslag till civilförvarslag åligger det primärkommunerna att i enlighet med gällande organisationsplan ekonomiskt och materiellt svara för upprätthållande av dels det allmänna civilförsvaret, däri inbegripet anordnande av allmänna skyddsrum och källarmursgenombrott för sådana, dels ock det särskilda civilförsvaret såvitt angår, förutom utbildning och övning, anordnande av källarmursgenombrott för enskilda skyddsrum. För härav föranledda kostnader skola kommunerna i allmänhet ha rätt till statsbidrag med minst två tredjedelar av kostnadernas belopp.

Skyldigheten att svara för det särskilda civilförsvaret i övrigt och därmed sammanhängande anordningar och åtgärder åvilar i regel ägare eller innehavare av anläggning eller byggnad. Även för dylika kostnader skall enligt nämnda förslag ersättning av statsmedel kunna utgå, dock endast i särskilda fall.

I propositionen nr 270 förutsättes emellertid även att staten skall, utan kostnader för kommuner och enskilda, tillhandahålla vissa anordningar och viss materiel m. m.

Föredragande statsrådet framhåller i förevarande sammanhang beträffande de å riksstaten för budgetåret 1943/44 uppförda anslagen till luftskyddet och utrymningsväsendet, att i många fall från ett och samma anslag bestridas såväl personal- som materielkostnader liksom även såväl kostnader av engångsnatur som löpande kostnader. Statsrådet hade eftersträvat att erhålla en rationell uppdelning av kostnaderna efter deras natur på olika anslag. Tiden hade emellertid icke medgivit att fullständigt genomföra denna uppdelning. Det borde därför enligt statsrådets förmenande uppdragas åt civilförvarsstyrelsen att i samband med anslagsäskandena för budgetåret 1945/46 inkomma med närmare förslag härutinnan.

Genom statens försorg tillhandahållen civilförsvarsmateriel m. m.

Till bestridande av kostnaderna för sådan luftskyddsmateriel och därmed jämförliga anordningar, som staten utan ersättning tillhandahåller och varför medel begäras jämväl för budgetåret 1944/45 voro å riksstaten för budgetåret 1943/44 eller å tilläggsstat till denna riksstat följande anslag uppförda, nämligen

1. Civilt luftskydd: Alarmeringsanordningar, reservationsanslag,
2. Civilt luftskydd: Anskaffande av viss gasskyddsmateriel för förbrukningsändamål m. m., förslagsanslag,
3. Civilt luftskydd: Viss motorfordonsberedskap, reservationsanslag, och
4. Anskaffande av utrustning till luftskyddshärbärgen och rörliga utspisningsenheter m. m.

För tidigare budgetår ha jämväl anvisats ur förevarande synpunkt likartade reservationsanslag till Civilt luftskydd: Gasskyddsutrustning och till Civilt luftskydd: Anskaffande av viss röjningsmateriel samt till Förberedande åtgärder för mottagande av evakuerad civilbefolkning m. m.

Beträffande de anordningar och den materiel, som avses skola ombesörjas eller tillhandahållas på statens bekostnad, och medelsbehovet i anledning därav må följande anföras.

Till alarmeringsanordningar har å riksstaten för budgetåret 1943/44 anvisats ett reservationsanslag av 342 500 kronor.

För budgetåret 1944/45 beräknas kostnaden för utbyte av fem siemens-sirener i Kramfors mot tyfonaggregat samt uppmontering av de förstnämnda i Göteborg till 21 000 kronor. För komplettering av alarmeringsanläggningarna inom vissa luftskyddsarter, för förseende av nytillkomna luftskyddsarter med sådana anläggningar samt för anskaffning av ett mindre antal tyfonaggregat såsom ersättning för förstörda aggregat och såsom reserv beräknas ett belopp av 75 000 kronor. För inköp av reservdelar till alarmeringsanläggningarna beräknas ett belopp av 13 000 kronor och för installation å vissa telefonstationer av separata batterier jämte komplettering av stationsbatterierna 10 000 kronor.

Till bestridande av kostnaderna för underhåll, översyn och drift av alarmeringsanläggningarna avses ett belopp av 112 500 kronor.

Slutligen beräknas 24 200 kronor för installation och komplettering av anordningar för telefonalarmering i samband med automatisering av telefonnätet i vissa luftskyddsarter.

Enligt Kungl. Maj:ts förslag skulle sålunda till förevarande ändamål erfordras (21 000 + 75 000 + 13 000 + 10 000 + 112 500 + 24 200) 255 700 kronor.

Från förefintlig reservation å anslaget till gasskyddsutrustning beräknas i Kungl. Maj:ts förslag kunna bestridas den till 56 000 kronor uppskattade kostnaden för anskaffning av 3 500 s. k. transportskenor för transport av svårt skadade personer.

Till anskaffande av viss gasskyddsmateriel för förbrukningsändamål m. m. har för budgetåret 1943/44 anvisats ett förslagsanslag av 280 000 kronor.

För budgetåret 1944/45 beräknas samma belopp erforderligt.

Till anskaffning av viss röjningsmateriel, bestående av 100 s. k. blindgångarkärror, har ett belopp av 50 000 kronor beräknats i Kungl. Maj:ts förslag.

Till viss motorfordonsberedskap har å tilläggstat II till riksstaten för budgetåret 1943/44 anvisats ett reservationsanslag av 2 220 000 kronor, varav 2 000 000 kronor avsetts för anskaffning av 1 000 ambulanssläpkärror och 220 000 kronor för översyn och genomgång av 1 200 mindre personbilar.

För budgetåret 1944/45 föreslås av Kungl. Maj:t att 1 000 000 kronor ställas till förfogande för anskaffning av 1 000 släpkärror. Frågan om medelsbehovet

för vissa andra åtgärder för förstärkning av motorfordonsberedskapen behandlas i ett senare sammanhang.

Förvaring av materiel för inkvarterings- och socialtjänständamål sker för närvarande i stor utsträckning, under överinseende av statens utrymningskommission, dels i omkring 150 centralförråd och dels i omkring 1 500 kommunförråd. Kostnaderna härför liksom också kostnaderna för förvaring av de kokvagnar, som anskaffats av utrymningskommissionen för att tjäna såsom allmän utspisningsreserv, vilka samtliga kostnader beräknats uppgå till 75 000 kronor, förordas i Kungl. Maj:ts förslag skola i sin helhet bestridas från den vid slutet av budgetåret 1944/45 påräkneliga behållningen å reservationsanslaget till Anskaffande av utrustning till luftskyddshärbärgen och rörliga utspisningsenheter m. m.

De medel, som erfordras för bestridande av nu angivna kostnader frånsett sistnämnda förvaringskostnader föreslås i Kungl. Maj:ts förslag skola uppföras under dels ett reservationsanslag, benämnt Civilförsvaret: Engångsansskaffning av materiel m. m., dels ock ett förslagsanslag, betecknat Civilförsvaret: Anskaffning av viss förbrukningsmateriel m. m. Från förstnämnda anslag borde under budgetåret 1944/45 bestridas kostnader för alarmeringsanordningar, blindgångarkärror och släpkärror. Anslaget borde i enlighet härmed uppföras med (255 700 + 50 000 + 1 000 000) 1 305 700 kronor. Vidare borde från anslaget bestridas kostnader för de ändamål, för vilka medel anvisats under reservationsanslagen till Civilt luftskydd: Gasskyddsutrustning, Civilt luftskydd: Anskaffande av viss röjningsmateriel och Civilt luftskydd: Viss motorfordonsberedskap. Vid utgången av budgetåret 1943/44 förefintliga reservationer å nu nämnda anslag förutsätter statsrådet skola — liksom även eventuell reservation å anslaget till Civilt luftskydd: Alarmeringsanordningar — överföras till det nya reservationsanslaget till Civilförsvaret: Engångsansskaffning av materiel m. m. Av Kungl. Maj:ts förslag framgår även att kostnaderna för den förordade anskaffningen av transportskenor skulle bestridas från sistberörda anslag.

Från anslaget till Civilförsvaret: Anskaffning av viss förbrukningsmateriel m. m. föreslås böra gäldas kostnader för sådan materiel, som före den 1 juli 1944 bekostats från anslaget till Civilt luftskydd: Anskaffande av viss gasskyddsmateriel för förbrukningsändamål m. m. Ifrågavarande anslag borde uppföras med 280 000 kronor.

Bidrag till kommuner för anordningar och materiel m. m. för civilförsvaret.

De anslag, innefattande bidrag till kommunerna, som finnas uppförda å riksstaten för budgetåret 1943/44, äro:

1. Civilt luftskydd: Bidrag till kommuner för anordnande av vissa skyddsrum m. m., reservationsanslag,
2. Civilt luftskydd: Bidrag till kommuner för anordnande av luftskyddsradio, reservationsanslag,

3. Civilt luftskydd: Övertagande av egendom i annan ordning än genom rekvisition, förslagsanslag, samt

4. Anskaffande av utrustning till luftskyddshärbärgen och rörliga utspisningsenheter m. m., reservationsanslag.

Sistnämnda anslag är avsett för bestridande av dels kostnader för anskaffande av hälften av viss för socialtjänsten erforderlig utrustning (den andra hälften har förutsatts skola bekostas av vederbörande kommun), dels vissa kostnader för utrustning m. m. av utrymningskommissionens rörliga utspisningsenheter, dels ock vissa förut angivna utbildningskostnader.

Från förstnämnda anslag till bidrag till kommuner för anordnande av vissa skyddsrum m. m. och dess motsvarighet under föregående budgetår ha beviljats bidrag för allmänna skyddsrum samt för skyddsrum i hamnar, för svårersättlig luftskyddsmateriel, i undervisningsanstalter och för socialtjänstämål. För ifrågavarande ändamål har för budgetåret 1943/44 anvisats ett reservationsanslag av 2 000 000 kronor.

För budgetåret 1944/45 beräknas medelsbehovet till likaledes 2 000 000 kronor.

Jämlikt det av Kungl. Maj:t framlagda förslaget till civilförsvarslag skola kommunerna anordna källarmursgenombrott för såväl allmänna som enskilda skyddsrum. För sina kostnader i anledning härav äga kommunerna enligt förslaget rätt till statsbidrag med två tredjedelar av kostnadens belopp. Det antal källarmursgenombrott, som borde komma till utförande, utgjorde enligt en av luftskyddsinspektionen gjord uppskattning 19 000. Kostnaderna härför beräknade inspektionen till 9 500 000 kronor. I enlighet härmed skulle alltså statens bidrag uppgå till omkring 6 333 000 kronor. Med hänsyn till att de sålunda av luftskyddsinspektionen gjorda beräkningarna endast vore ungefärliga förordas i Kungl. Maj:t:s förslag att för ifrågavarande ändamål anvisas 5 000 000 kronor för nästa budgetår.

För anordnande av luftskyddsradio har för budgetåret 1943/44 anvisats medel motsvarande halva den beräknade kostnaden för viss utbyggnad av luftskyddsradion i Stockholm och Göteborg. Vid behandlingen av denna anslagsfråga anförde vederbörande departementschef (prop. 254/1943 s. 35) att statsbidragsgivningen beträffande luftskyddsradion icke borde ske på ett för kommunerna fördelaktigare sätt än i fråga om polisradion. I enlighet härmed borde anläggningskostnaderna för de fasta radioanläggningarna i princip fördelas lika mellan staten och kommunen, medan kostnaderna för luftskyddsradions rörliga nät, i vad desamma hänförde sig till apparaturen i den lokala polisens bilar, borde helt bestridas av kommunen. Statsbidragsgivningen förutsattes tills vidare skola förbehållas Kungl. Maj:t.

Vid riksdagsbehandlingen av berörda anslagsfråga uttalade riksdagen, att den fann det välbetänkt att denna bidragsgivning icke skedde på ett för kommunerna fördelaktigare sätt än i fråga om polisradion.

Föredragande statsrådet har anfört följande.

Enligt min mening bör ett ytterligare utbyggande av luftskyddsradion främjas genom statsbidragsgivning. Statsbidraget torde härvid i överens-

stämmelse med den allmänna fördelningsgrund beträffande kostnader för civilförsvarsåtgärder, som kommunerna ha att ombesörja, bestämmas till två tredjedelar av kostnaderna för utbyggnaden (jfr 47 § Kungl. Maj:ts förslag till civilförsvarslag). Därest emellertid vid statsbidragets fastställande kan förutses att radioanläggningarna komma att utnyttjas i polisens verksamhet i minst samma utsträckning som för civilförsvarets behov, bör statsbidraget dock bestämmas att utgå enligt samma grunder, som gälla i fråga om polisradioanläggningar.

Inspektionen har hemställt om bidrag med halva kostnaden för utförande av dels sammanlagt 40 radioanläggningar i vissa av rikets största städer, vilka anläggningar beräknats kosta i genomsnitt 5 000 kronor för anläggning, dels ock vissa anordningar i sex städer för att möjliggöra fjärranövring från luftskyddscentralen av polisens fasta radiostation, vilka anordningar beräknas draga en totalkostnad av 18 000 kronor. Sistnämnda anordningar synas mig böra komma till utförande. Härjämte förordar jag att statsbidrag lämnas för anordnande av sammanlagt 30 radioanläggningar i de av rikets största städer, civilförsvarsstyrelsen bestämmer. Då det är antagligt att nu ifrågavarande anläggningar allenast i begränsad utsträckning kunna utnyttjas för polisiära ändamål förordar jag att statsbidraget för dessa anläggningar beräknas till $(\frac{2}{3} \times 30 \times 5\,000 + \frac{2}{3} \times 18\,000)$ 112 000 kronor.

De medel, som sålunda erfordras för bestridande av statsbidrag till kommuner för anordnande av allmänna skyddsrum, källarmursgenombrott och luftskyddsradio föreslås böra anvisas från ett reservationsanslag betecknat Civilförsvaret: Bidrag till kommuner för anordnande av allmänna skyddsrum m. m. Anslaget borde i enlighet med de gjorda beräkningarna uppföras med $(2\,000\,000 + 5\,000\,000 + 112\,000)$ 7 112 000 kronor. Till förevarande anslag syntes böra överföras vid utgången av budgetåret 1943/44 eventuellt förefintliga behållningar å reservationsanslagen till Civilt luftskydd: Bidrag till kommuner för anordnande av vissa skyddsrum m. m. och Civilt luftskydd: Bidrag till kommuner för anordnande av luftskyddsradio.

Till vissa åtgärder i syfte att stärka motorfordonsberedskapen föreslås att sammanlagt 410 000 kronor anvisas för budgetåret 1944/45. Av nämnda belopp avses 50 000 kronor skola utgå till kommuner såsom bidrag till kostnader för översyn och reparation av sådana avregistrerade motorfordon, som avses för utrymnings- och socialtjänsten. Ett belopp av 120 000 kronor motsvarar två tredjedelar av den beräknade kostnaden för översyn av 1 000 motorfordon, vilka avses skola tjäna såsom dragvagnar för de 1 000 släpkärror, som, enligt vad i det föregående berörts, avses skola anskaffas under nästa budgetår.

Ett belopp av 240 000 kronor slutligen avses för bestridande av två tredjedelar av de beräknade kostnaderna för omställning till motyldrift av avregistrerade motorfordon. I denna fråga har *föredragande statsrådet* framhållit, att statsrådet i propositionen nr 2/1944 angående egentliga statsutgifter å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1943/44 icke för det dåvarande ansett sig böra tillstyrka bifall till en framställning den 7 september 1943 av luftskyddsinspektionen i förevarande ämne. Anledningen härtill vore storleken av

kostnaderna för omställningen samt det förhållandet, att de för luftskyddsändamål avsedda förråden av bensin och bentyll, vilka behövde tagas i anspråk endast vid en skärpning av läget, kunde beräknas förslå under så lång tid, att åtgärder för omställning till motylldrift i huvudsak kunde medhinnas, innan dessa förråd blivit tömda. Med hänsyn till särskilt svårigheten att i ett beredskapsläge anskaffa för omställningen erforderlig arbetskraft anser statsrådet emellertid att en omställning redan nu bör genomföras i viss utsträckning. Tills vidare finner statsrådet tillräckligt att omställningsåtgärderna, vilka luftskyddsinspektionen föreslagit skola avse 4 500 luftskyddsfordon, begränsas till ungefär hälften av detta antal.

I fråga om de anordningar och den materiel i övrigt, var till statsbidrag jämlikt bestämmelserna i den föreslagna civilförsvarslagen skola utgå, framhåller *föredragande statsrådet* att hållpunkter saknas för ett närmare bedömande av det behov av statsmedel, som kan beräknas uppstå under budgetåret 1944/45. Statsrådet anför därefter följande.

De sammanlagda kostnaderna under innevarande budgetår för ianspråktagande av egendom enligt luftskyddsförfogandelagen och sådana utgifter, som bestridas från anslaget till Civilt luftskydd: Övertagande av egendom i annan ordning än genom rekvisition, torde kunna beräknas uppgå till 375 000 kronor. Kostnader av nu angivna slag skola efter civilförsvarslagens genomförande i regel allenast till två tredjedelar bestridas av statsverket. Å andra sidan skall staten bidra med två tredjedelar av kostnaderna för viss materiel, som hittills helt bekostats av kommunerna, t. ex. viss för krigsförhållanden avsedd brandmateriel, samt i princip med hela kostnaden för av kommunerna anskaffad materiel, som avser inkvartering och i samband därmed stående sociala åtgärder. Vidare må erinras om att i propositionen med förslag till civilförsvarslag, m. m. förutsatts att Kungl. Maj:t skulle äga bevilja statsbidrag enligt 47 § civilförsvarslagen till kommuner, som av intresse för luftskyddets, utrymningsorganisationens eller socialtjänstens effektivitet före civilförsvarslagens ikraftträdande anvisat medel till åtgärder, vilka enligt gällande lagstiftning ej kunnat åläggas dem att ombesörja. I nämnda proposition framhålles vidare att Kungl. Maj:t borde ägna statsbidragsansökningarna från dylika kommuner en välvillig prövning. Utgifter, som låge flera år tillbaka i tiden, borde dock icke övervältras på statsverket.

Efter konstaterande att någon tillförlitlig beräkning av kostnaderna för ifrågavarande statsbidragsgivning icke kunde verkställas föreslår statsrådet att för ändamålet beräknas ett belopp av 250 000 kronor.

Sistnämnda belopp och de förut berörda till 410 000 kronor beräknade kostnaderna för viss motorfordonsberedskap böra enligt Kungl. Maj:ts förslag bestridas från ett förslagsanslag, benämnt Civilförsvaret: Bidrag till kommuner för materiel m. m. I enlighet härmed borde detta anslag uppföras med (250 000 + 410 000) 660 000 kronor.

Bidrag till fastighetsägare m. fl. för anordningar och materiel för civilförsvaret.

Enligt det förut omförmälda förslaget till civilförsvarslag skall ägare av en anläggning eller byggnad i princip bära det ekonomiska och materiella ansvaret för att föreskrivna civilförvarsåtgärder — avseende bland annat anordnande av skyddsrum samt anskaffande av för särskilt civilförsvaret erforderlig materiel — beträffande anläggningen eller byggnaden komma till stånd. I vissa fall skall dock berörda ansvar i stället åvila den som har nyttjanderätt till anläggningen eller byggnaden eller, i vissa hänseenden, den som driver industriell eller annan verksamhet av väsentlig betydelse för försvaret eller folkförsörjningen (se 52—54, 57, 59, 62 och 69 §§ i Kungl. Maj:ts förslag till civilförsvarslag). Även ägare eller innehavare av annan egendom än fastighet kan under vissa förutsättningar åläggas vidtagna åtgärder beträffande egendomen.

För vissa i det följande angivna kostnader avses ersättning av statsmedel skola kunna utgå till egendomens ägare eller innehavare.

Från det tidigare berörda anslaget till Civilt luftskydd: Bidrag till kommuner för anordnande av vissa skyddsrum m. m. ha jämväl bestritts kostnader, vilka avse gottgörelse åt enskilda för skyddsrum i undervisningsanstalter och hamnar. Vidare har å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1943/44 anvisats ett reservationsanslag av 500 000 kronor till Civilt luftskydd: Planläggning för källarmursgenombrott i sammanhängande kvartersbebyggelse. I övrigt ha statsbidrag ej utgått från något luftskyddsanslag för tillgodoseende av sådant luftskydd, som är avsett för enskilda eller deras egendom.

Föredragande statsrådet anför.

Efter genomförandet av civilförsvarsorganisationen torde det kunna antagas att flertalet skyddsrum i större enskilda undervisningsanstalter komma att erhålla karaktären av allmänna skyddsrum, avsedda för omhändertagande av personer, som blivit hemlösa till följd av krigsåtgärd. I dylika fall komma kostnaderna för skyddsrummens anordnande att fördelas mellan stat och kommun enligt reglerna för fördelningen av kostnaderna för det allmänna civilförsvaret. I de fall då skyddsrummen i undervisningsanstalterna icke hänföras till allmänna skyddsrum förutsätter jag att staten skall bidra till anläggningskostnaderna i samma utsträckning som för närvarande. I enlighet härmed skall sålunda statsbidrag utgå enligt de för allmänna skyddsrum gällande grunderna till kostnaderna för skyddsrum i sådana enskilda undervisningsanstalter som åtnjuta statsbidrag till driftskostnaden och äro inrymda i byggnader, vilka till huvudsaklig del disponeras av anstalterna. Kostnaderna för inrättande av skyddsrum i sådana undervisningsanstalter, vid vilka det med hänsyn till försvarets eller folkförsörjningens intresse är angeläget att undervisningen under krig fortgår eller utvidgas, såsom verkstadsskolor, tekniska läroverk och skolor, textilinstitut och dylikt, böra i likhet med vad som nu gäller helt bestridas av statsmedel. Jämväl till skyddsrum i hamnar bör staten bidra i samma utsträckning som hittills, d. v. s. i regel med två tredjedelar.

Jämlikt förslaget till civilförsvarslag skola vissa kostnader för civilförsvaret, som åsamkas ägare av fastighet och annan egendom, ersättas av staten. De ersättningsberättigade fallen äro — fränsett vissa fall, då gottgörelse utgår för undanförel- och förstöringsåtgärder — följande, nämligen *dels* när Kungl. Maj:t meddelat särskilda strängare föreskrifter i fråga om skyddsrumms beskaffenhet, *dels* då länsstyrelsen meddelat den, som driver industriell eller annan verksamhet av betydelse för försvaret eller folkförsörjningen, åläggande att vidtaga åtgärder för säkerställande av driften eller för skydd mot spioneri eller sabotage, *dels* då länsstyrelsen eller civilförsvarschefen ålagt ägare eller innehavare av egendom att tåla eller vidtaga maskeringsåtgärd och *dels* då länsstyrelsen förordnat om skyldighet för ägare eller innehavare av egendom att tåla eller vidtaga i lagen icke särskilt omnämnd åtgärd, vilken provas oundgänglig för tillgodoseende av ändamål, som civilförsvaret har att besörja. Ersättning skall utgå efter vad som finnes skäligt, varvid hänsyn skall tagas till det intresse ägaren eller innehavaren själv kan ha av åtgärdens vidtagande (jfr slutet av avdelning VII i propositionen med förslag till civilförsvarslag, m. m.). Härutöver måste statsmedel finnas tillgängliga för förskjutande av kostnader som uppstå för anordnande av enskilda skyddsrum eller uppfyllande av andra på enskilt rättssubjekt vilande skyldigheter, i de fall, när den som är pliktig vidtaga åtgärden åsidosatt sin skyldighet och länsstyrelsen anser sig själv böra utföra åtgärden på den försumliges bekostnad. (Jfr mitt uttalande i anslutning till 88 § i förslaget till civilförsvarslag.) Storleken av de kostnader som enligt vad här sagts skola bestridas av statsmedel är bland annat beroende av den större eller mindre sannolikheten för att landet skall komma i krig. Någon närmare beräkning av dessa kostnader kan därför icke utföras. För nästa budgetår synes mig böra uppföras ett förslagsanslag av 200 000 kronor för ifrågavarande ändamål. Anslaget torde böra benämnas Civilförsvaret: Gottgörelse till fastighetsägare m. fl. för anordningar och materiel m. m.

Arkivfotografering av vissa handlingar.

I skrivelse den 21 maj 1940, nr 262, anmälde riksdagen, att riksdagen med bifall till Kungl. Maj:ts proposition den 26 april 1940, nr 226, till arkivfotografering av vissa handlingar å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1939/40 under femte huvudtiteln anvisat ett reservationsanslag av 250 000 kronor. Av anslaget var ett belopp av cirka 50 000 kronor avsett för arkivfotografering av pensionsstyrelsens avgiftsregister, medan statens utrymningskommission skulle äga disponera återstoden för bekostande av arkivfotografering för andra centrala ämbetsverk och myndigheter samt dem underlydande organ.

Enligt medgivande av 1943 års riksdag (prop. nr 221, p. 3; riksd. skr. nr 251) må återstående medel av ifrågavarande reservationsanslag disponeras jämväl under innevarande budgetår.

I skrivelse den 26 januari 1944 har *statens utrymningskommission* upplyst, att av det belopp av 202 280 kronor, som ställts till kommissionens disposition för arkivfotografering, återstode ett belopp av 10 243 kronor. För närvarande påginge arbeten med fotografering dels hos statistiska centralbyrån, dels ock hos väg- och vattenbyggnadsstyrelsen. Dessa arbeten beräknades icke kunna slutföras under innevarande budgetår. Återstående kostnader beräkna-

des för statistiska centralbyrån till högst 338 kronor och för väg- och vattenbyggnadsstyrelsen till högst 9 707 kronor.

Under hänvisning till vad sålunda framhållits har utrymningskommissionen hemställt, att återstående anslagsmedel måtte få disponeras jämväl under budgetåret 1944/45.

I skrivelse den 29 januari 1944 har utrymningskommissionen ytterligare anhållit, att ett belopp av 45 000 kronor måtte ställas till kommissionens förfogande för fortsatt arkivfotografering.

Av skrivelsen framgår bland annat följande.

Huvudparten av de handlingar, som enligt kommissionens mening borde bli föremål för arkivfotografering, hade — efter införskaffande av uppgifter i ämnet från de verk och myndigheter, vilka redan erhållit anslag för arkivfotografering av vissa handlingar — upptagits i en vid kommissionens skrivelse fogad tablå. Kostnaderna härför hade beräknats till något över 40 000 kronor. Med hänsyn till att denna kostnadsberäkning endast vore approximativ och då nya handlingar av beskaffenhet att bära bli föremål för arkivfotografering torde ha tillkommit efter avgivandet av de till stöd för kommissionens beräkningar liggande uppgifterna ansåge kommissionen att ett eventuellt anslag till fortsatt arkivfotografering ej borde understiga 45 000 kronor.

Föredragande statsrådet anför bl. a. följande.

Å tilläggsstat till riksstaten för budgetåret 1939/40 har ett reservationsanslag anvisats för arkivfotografering av vissa hos statliga myndigheter förvarade handlingar. Denna arkivfotografering har avsett sådana handlingar som äro oundgängligen nödvändiga för myndigheternas verksamhet och, därest de skulle förstöras, icke kunna utan mycket betydande svårigheter rekonstrueras. Det övervägande flertalet av de handlingar, som äro upptagna i den vid utrymningskommissionens skrivelse den 29 januari 1944 fogade tablån, synes vara av samma natur som de redan arkivfotograferade och bör enligt min mening bli föremål för arkivfotografering. Kostnaden härför kan uppskattas till 40 000 kronor. Till detta belopp bör läggas den vid innevarande budgetårs utgång påräkneliga behållningen å 1939/40 års anslag, vilken numera uppskattas till omkring 7 000 kronor. Jag förordar därför, att under rubriken Arkivfotografering av vissa handlingar ett reservationsanslag å (40 000 + 7 000) 47 000 kronor anvisas.

Utskottet.

Tidigare har nämnts att riksdagen beslutat att för budgetåret 1944/45 till Civilförsvaret anvisa ett förslagsanslag av 11 800 000 kronor att av Kungl. Maj:t disponeras i enlighet med den specificerade uppdelning å anslagsrubriker riksdagen kunde komma att fastställa i anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 270. Dessa anslagsrubriker kunna avse maximerade delanslag och förslagsvis uppförda delanslag men av budgettekniska skäl däremot icke delanslag av reservationsanslags karaktär. Vid sådant förhållande finner sig utskottet bära förorda att de tre anslag till Civilförsvaret: Engångsanskaffning av materiel m. m., Civilförsvaret: Bidrag till kommuner för anordnande av allmänna skyddsrum m. m. och Arkivfotografering av vissa handlingar, vilka anslag i nyssnämnda proposition föreslagits skola uppföras såsom reservationsanslag, i stället givas karaktären av maximerade delanslag. Härav följer

att förefintliga behållningar å åtminstone vissa av de under femte huvudtiteln till det civila luftskyddet anvisade reservationsanslag, som funnos vid utgången av budgetåret 1943/44, väl kunna av Kungl. Maj:t disponeras men icke, såsom i propositionen föreslagits, kunna överföras till förenämnda delanslag till Civilförsvaret: Engångsanskaffning av materiel m. m. och Civilförsvaret: Bidrag till kommuner för anordnande av allmänna skyddsrum m. m.

Med hänsyn till att den föreslagna civilförsvarslagen icke, såsom i Kungl. Maj:ts förslag förutsatts, kan träda i kraft redan den 1 juli 1944 torde det vara erforderligt att under nyssnämnda förslagsanslag till Civilförsvaret upptaga ett förslagsvis beräknat delanslag till Civilt luftskydd: Övertagande av egendom i annan ordning än genom rekvisition. Utskottet förordar att detta delanslag begränsas till 50 000 kronor. För sådan egendom, som före civilförsvarslagens ikraftträdande tages i anspråk med förfoganderätt enligt luftskyddsförfogandelagen, torde kostnaderna liksom hittills böra bestridas av medel, som anvisas å förskottsstat. Vad sålunda föreslagits bör enligt utskottets mening icke föranleda någon reduktion av det i propositionen föreslagna förslagsanslaget till Civilförsvaret: Bidrag till kommuner för materiel m. m. Utskottet vill i detta sammanhang erinra om att från sistnämnda anslag skola bestridas jämväl statsbidrag till kommunernas kostnader för anskaffande av materiel för blockorganisationen, vilken organisation avses skola ingå i det allmänna civilförsvaret.

Utskottet finner heller icke erforderligt att verkställa någon reduktion i förhållande till Kungl. Maj:ts förslag av något annat under förevarande avsnitt behandlat anslag.

Vad i propositionen i övrigt anförts beträffande materiel och anordningar för civilförsvaret samt arkivfotografering av vissa handlingar föranleder icke erinran från utskottets sida.

Under åberopande av vad utskottet sålunda i skilda hänseenden anført får utskottet hemställa,

att riksdagen må i anledning av Kungl. Maj:ts förslag ävensom motionerna I: 328, I: 339, I: 334 och II: 531

I) godkänna

dels följande personalförteckning för civilförsvarsstyrelsen:

Personalförteckning.

Tjänstemän å ordinarie stat.

	Lönegrad
1 generaldirektör	C 12
2 civilförsvarsinspektörer	A 26

Tjänsteman å övergångsstat.

1 överdirektör	C 8
----------------------	-----

Andra särskilda utskottets utlåtande nr 6.

dels ock följande avlöningsstat för civilförvarsstyrelsen, att tillämpas tills vidare från och med den dag Kungl. Maj:t bestämmer:

Avlöningsstat.

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	kronor	57 000
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämde av Kungl. Maj:t, <i>förslagsvis</i> ..	»	453 000
3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal	»	200 000
4. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	»	30 000

Summa kronor 740 000;

II) bemyndiga Kungl. Maj:t att från och med den dag Kungl. Maj:t bestämmer

dels å personalförteckningen för överståthållarämbetet uppföra 1 civilförvarsdirektör i lönegraden Eo 28,

dels å personalförteckningen för länsstyrelserna uppföra 24 civilförvarsdirektörer i lönegraden Eo 28,

dels ock å personalförteckningen för försvarsstaben under rubrikerna Tjänstemän å ordinarie stat, Militär personal uppföra, utöver vad enligt riksdagens skrivelse nr 321 beslutats,

a) 1 major, militärassistent, i lönegraden Oa 4 samt

b) 6 kaptener, militärassistenter, i lönegraden Oa 3;

III) medgiva

att den i avlöningsstaten för överståthållarämbetet upptagna anslagsposten till arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, må under budgetåret 1944/45 användas för avlöning av hemortsförvarsassistent och sådan i försvarsstabens personalförteckning icke uppförd militärassistent, som må varda förordnad hos ämbetet,

att den i avlöningsstaten för länsstyrelserna under anslagsposten till arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t upptagna delposten till ersättning till försvarsassistenter må under budgetåret 1944/45 användas för avlöning av hemortsförvarsassistenter och sådana i försvarsstabens personalförteckning icke uppförda militärassistenter, som må varda förordnade hos länsstyrelserna,

att den i avlöningsstaten för överståthållarämbetet upptagna anslagsposten till avlöningar till övrig icke-ordinarie personal må för budgetåret 1944/45 överskridas med högst 10 500 kronor.

samt att den i avlöningsstaten för länsstyrelserna upptagna anslagsposten till avlöningar till övrig icke-ordinarie personal

må för budgetåret 1944/45 överskridas med högst 234 000 kronor,

IV) fastställa att det under femte huvudtiteln för budgetåret 1944/45 till Civilförsvaret anvisade förslagsanslaget av 11 800 000 kronor må av Kungl. Maj:t uppdelas på följande delanslag:

a) till Luftskyddsinspektionen: Avlöningar förslagsvis 100 kronor;

b) till Luftskyddsinspektionen: Omkostnader förslagsvis 100 kronor;

c) till Statens utrymningskommission: Avlöningar förslagsvis 100 kronor;

d) till Statens utrymningskommission: Omkostnader förslagsvis 100 kronor;

e) till Civilförsvarsstyrelsen: Avlöningar förslagsvis 740 000 kronor;

f) Civilförsvarsstyrelsen: Omkostnader förslagsvis 200 000 kronor;

g) till Civilförsvaret: Arvoden till civilförvarschefer m. m. förslagsvis 395 000 kronor;

h) till Civilförsvaret: Utbildnings- och försöksverksamhet förslagsvis 480 000 kronor;

i) till Civilförsvaret: Bidrag till riksluftskyddsförbundet högst 80 000 kronor;

j) till Civilförsvaret: Engångsanskaffning av materiel m. m. högst 1 305 700 kronor;

k) till Civilförsvaret: Anskaffning av viss förbrukningsmateriel m. m. förslagsvis 280 000 kronor;

l) till Civilförsvaret: Bidrag till kommuner för anordnande av allmänna skyddsrum m. m. högst 7 112 000 kronor;

m) till Civilförsvaret: Bidrag till kommuner för materiel m. m. förslagsvis 660 000 kronor;

n) till Civilförsvaret: Gottgörelse till fastighetsägare m. fl. för anordningar och materiel m. m. förslagsvis 200 000 kronor;

o) till Civilt luftskydd: Övertagande av egendom i annan ordning än genom rekvisition, förslagsvis 50 000 kronor;

p) Arkivfotografering av vissa handlingar högst 47 000 kronor.

Stockholm den 6 juli 1944.

På andra särskilda utskottets vägnar:

RICKARD SANDLER.

Vid detta ärendes slutbehandling hava närvarit:

från första kammaren: herrar *Sandler, Sam Larsson, Eklund, Linnér, Gustaf Karlsson, Forslund, Lindström, Herlitz, Gustav Emil Andersson, Söderdahl, Lodenius* och *Carl Eric Ericsson*; samt

från andra kammaren: herrar *Olovson* i Västerås, *Stazäng, Mårtensson, Pettersson* i Dahl, *Andersson* i Tungelsta, *Lindberg, Hdstad, Hall*, fröken *Öberg* samt herrar *Mattsson, Andersson* i Mölndal och *Skagerlund*.